

Biblioteksbladet

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING
TIDNING UTGIVEN SEDAN 1916

nr 07/2019

[s 4] Kurvor pekar uppåt i
privatiserade Nacka

[s 36] Nätverk för nya sätt
att presentera forskning

[s 33] Bokutdrag: oöverlagd
gallring hotar kulturarvet

POR-
TRÄTT

RIKSbibliotekarien
**KARIN
GRÖNVALL**

Ett år har gått
sedan en nazist
tilläts debattera
på ett bibliotek i
Stockholm.

Den farliga **FRIHETEN**

[s 13] Utan riktlinjer för program hotar ängsligheten att smyga sig på.
Men var går egentligen den fria åsiktsbildningens gränser?

Hej då, kära läsare!

Nu vill jag tacka för alla roliga samtal, alla fantastiska bidrag till tidningen och för att ni läst och tyckt och skrivit. Nästan fyra år har gått sedan jag fick förtroendet att leda Biblioteksbladet.

Det har varit fyra otroligt spännande år, med biblioteksutredning, digitalisering och Stärkta bibliotek, med mobilisering för nyanlända, stärkta rättigheter för minoritetsspråken, brett arbete för att utjämna de digitala klyftorna och stora steg mot öppen vetenskap. Vi har sett biblioteksrummen förvandlas, användarna ta större plats och världens nätverk knyta sig allt tätare samman. Men vi har också sett en lång rad bibliotek läggas ner och kulturbudgetar krympa. Och kanske ännu värre: ett allt högljuddare ifrågasättande av vikten av mångfald i språk och kulturyttringar.

I VÅRAS HOTADES Biblioteksbladet av nedläggning och i backspegeln var det kanske inte så dumt, för det visade vilket massivt stöd det fanns för tidningen bland medlemmarna. Jag hoppas att styrelsen tar det med sig framåt och står upp för tidningen och för den redaktionella friheten i en tid när allt fler organisationer vill kontrollera vad som sägs och skrivs.

Själv kommer jag att fortsätta följa er från läktaren nu när Thord Eriksson tar över som chefredaktör och ansvarig utgivare.

Annika Persson

Hej, kära läsare!

Det är inte bara roligt utan också en stor ära att få göra en tidning som Biblioteksbladet med en över hundraårig historia av att granska och spegla biblioteksfären. Att detta sker i ett läge då mycket står på spel gör inte uppdraget mindre intressant:

Snart visar det sig om förslaget till en nationell biblioteksstrategi leder till skarpa och gynnsamma reformer.

Samtidigt bromsar samhällsekonomin in.

Politiska krafter som vill tygla bibliotekens potential blir allt synligare.

Resistensen mot fakta fortsätter att sprida sig som en farsot.

Digitaliseringen är en möjlighet – och en tuff utmaning.

Det råder ingen brist på historier att berätta.

Men jag och övriga redaktionen är beroende av synpunkter, reflektioner och konkreta tips från tidningens läsare.

Så hör av er till thord@a4.se eller ring mig på 0709-710210.

Thord Eriksson
chefredaktör

För övrigt

Den första januari blir barnkonventionen svensk lag. Hur kommer det att märkas på landets bibliotek? Skriv till Biblioteksbladet och berätta hur ni resonerar och om era konkreta grepp för att leva upp till den nya lagstiftningen.

I nummer 7 2019

- 2 LEDARE
- 4 JUST NU
- 11 MÅNADENS SERIE
- 13 **TEMA: DEN FARLIGA FRIHETEN**

- 14 Var går gränsen för programmen?
- 20 Med bibliotek som arena
- 24 Undersökning: fler skaffar policy

- 26 **PORTRÄTTET: KARIN GRÖNVALL**
- 32 **BOKUTDRAG: BEVARA DET UNIKA**
- 36 **FORSKNING**
- 39 **FRÅGA EXPERTEN**
- 40 **AKTUELLT FRÅN SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING**

ILLUSTRATION: EMMA HANQVIST

s 13

Biblioteksbladet undersöker riktlinjerna för programverksamheten: Hur vanliga är de? Och vilken är deras funktion?

FOTO: MAGNUS HALMARSSON

FOTO: VIKTOR GÅRDSÅTER

Följ oss varje dag

- biblioteksbladet.se
- facebook.com/biblioteksbladet
- twitter.com/biblioteksbladet

s 33

"En bok talar inte enbart genom texten." Utdrag ur Lars Burmans Meningen med ett universitetsbibliotek.

s 26

För 20 år sedan var Karin Grönvall praktikant på Kungliga biblioteket. Nu är hon nytillträd riksbibliotekarie.

Ansvarig utgivare och chefredaktör
Thord Eriksson, thord@a4.se
0709-710 210

Art Director
Louise Bååth
louise@a4.se

Webb/reporter
Annika Clemens
annika.clemens@a4.se

Reporter
Malin Letser
malin@a4.se

Reporter
Jennie Aquilonius
jennie@a4.se

Omslagsillustration: Emma Hanqvist

Adress
A4 Text och form
Bondegatan 21
116 33 Stockholm

Tryck
Norra Skåne Offset,
Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Annonskontakt
Andrea Åhslund
andrea.ahslund@mediakraft.se
072-015 06 93
Moms utgår ej.

Biblioteksbladet är
TS-kontrollerad.

Denna tidning gick
i tryck den 14 oktober.
www.biblioteksbladet.se

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften. 350 kr för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175 kr). Övriga (inom Sverige) betalar 550 kr (utom Sverige 700 kr).

Produktion

Biblioteksbladet produceras av A4 Text & Form för Svensk biblioteksförening. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvarar ej.

Svensk biblioteksförening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen. Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Kurvorna pekar uppåt i Nacka

Fler utlån, besök och litteraturfrämjande aktiviteter. Men kritiken mot privatiseringen kvarstår. **TEXT TIM ANDERSSON**

Sedan första januari i år drivs alla biblioteken i Nacka av privata bolag. Färsk statistik från kommunen gällande perioden januari till augusti visar på fler fysiska besök och litteraturfrämjande aktiviteter än på länge.

När det kommer till antalet utlån är summan den högsta under de senaste tre åren.

Uppgången för utlånen bärs dock upp av biblioteken i Dieselverkstaden, Saltjöbaden och Älta, som sedan 2013 drivs av Dieselverkstaden AB. De tre biblioteken som tidigare i år togs i drift av Axiell AB ser tvärtom en minskning.

Jenny Poncin, som är chef för de tre Axielldrivna biblioteken, förklarar tillbakagången med att biblioteket köpte in förhållandevis få nya böcker 2018, alltså innan driften privatiserades.

– Jag tänker att detta har gjort att många storläsare istället söker sig till de andra tre biblioteken i kommunen eller någon annanstans för att hitta

nya böcker. Från juni ser vi dock en positiv trend i statistiken. Vi har gjort en satsning på urval och inköp till våra bibliotek och detta visar sig nu med bättre siffror från juni. Vi får se vad vår fortsatta satsning leder till framöver.

Jenny Poncin
FOTO: DANIEL NILSSON

Fredrik Holmqvist
FOTO: THOMAS SVENSSON

SAMMANTAGET VISAR

Nackabiblioteken alltså goda resultat. Enligt Fredrik Holmqvist, som sitter i kultur-nämnden i Nacka för Vänsterpartiet, ger de här siffrorna dock inga skäl att utvärdera privatiseringen som lyckad.

– Kvantitativa mätningar av det här slaget säger ingenting om hur biblioteket tar sig an demokratiuppdraget brett. Det som siffrorna säger är att man når den grupp som man vill nå, de redan biblioteksvana. De säger ingenting om andra grupper, som minoriteterna, till exempel.

get brett. Det som siffrorna säger är att man når den grupp som man vill nå, de redan biblioteksvana. De säger ingenting om andra grupper, som minoriteterna, till exempel.

Detta har hänt

År 2017 blev det klart att Nacka kommun helt skulle lämna över driften av sina bibliotek till privata bolag. Tre av biblioteken hade redan varit i Dieselverkstadens regi sedan 2013 och skulle fortsätta så. Driften för de övriga tre togs över av Axiell. Beslutet väckte starka reaktioner. Det borgerliga styret i kommunen försvarade privatiseringen med att den skulle skapa ökad kreativitet, medan kritiker menade att ett så demokratiskt viktigt uppdrag borde skötas av det offentliga. De nya avtalen började gälla den första januari i år.

Fredrik Holmqvist är en av de återkommande kritikerna av utvecklingen i Nacka. Han menar att utbudet hotas av marknadsanpassning eftersom bibliotekens anslag till viss del baseras på antal utlån.

Förra året visade Vänsterpartiet att de bibliotek i kommunen som då fortfarande drevs kommunalt hade

FOTO: CREATIVE COMMONS

betydligt fler lättlästa böcker och böcker på minoritetsspråk än de privat drivna.

– Jag tänker att de här böckerna är både dyrare att köpa in och inte lånas ut lika ofta. Då finns det ekonomiska skäl att inte satsa på dem.

JENNY PONCIN, chef för de Axielldrivna biblioteken, menar att resultaten är ett tecken på att biblioteken sköter sitt jobb, och att man lyssnar till kommuninvånarnas behov. Att utbudet ser olika ut mellan olika bibliotek beror inte på driftsform, menar hon, utan på efterfrågan.

– I Saltsjöbaden är till exempel inte behovet av böcker på urdu jättestort, men eftersom urdu finns i andra områden finns de ändå i systemet, de delar katalog. Inte ens kritikerna skulle väl vilja att alla bibliotek har exakt samma böcker på hyllorna oavsett var biblioteket finns. Men alla bibliotek måste leva upp till lagen och sina uppdrag! Vi har absolut inget incitament till att smälta av utbudet på våra bibliotek. ■

”Det är bara att skämmas”

Alex Bergström, ordförande i SKL:s beredning för kultur och fritid, lovar diskussion om tryggheten på bibliotek.

Fler vittnar om social oro, våld och våldsamma situationer i Diks undersökning om trygghet på bibliotek, som presenterades i september. Fackförbundets ordförande Anna Troberg är kritisk mot arbetsgivarorganisationen Sveriges Kommuner och Landsting, SKL.

– Det är uppenbart att de inte har biblioteken på sin att göra-lista, sa hon till Biblioteksbladet när rapporten släpptes.

Alex Bergström, socialdemokratiskt regionråd i Västra Götalandsregionen och kommunpolitiker i Falköping, är ordförande för SKL:s beredning för kultur och fritid och därmed den part som Anna Troberg efterlyser

dialog med.

Varför får inte situationen på biblioteken fäste hos SKL?

– Den ska få fäste, det är bara att be om ursäkt. Det är klart att vi ska bjuda in dem för att diskutera saken. Det är bara att skämmas över att vi inte har gjort det tidigare.

Varför har det inte gjorts?

– Jag kan inte svara

på det, jag blev vald i mars.

Vad är det för process du ser framför dig nu?

– Att de ska bli sedda, och vi behöver fundera på vad vi kan göra.

De har säkert många idéer som de vill testa mot både sina arbetsgivare på den kommunala nivån, men också mot SKL.

Har frågan diskuterats under din tid som ordförande?

– Nej, vi har inte kommit dit än, men den kommer att lyftas.

■ **TEXT THORD ERIKSSON**

FOTO: PETER WAHLSTRÖM

Bibliotek och hållbarhet tema för årets forskardag

ÅRETS FORSKARDAG som arrangeras av Svensk biblioteksforening i början av december har tema hållbar utveckling.

Inbjudna talare ska berätta om både miljöforskning och vilken plats och roll biblioteken kan ta i ett hållbart samhälle.

Jonas Söderholm, universitetsadjunkt vid högskolan i Borås inleder med att tala om amerikanska verktygsbibliotek. Han kommer också att berätta om ett projekt i Borås,

kallat Valfärdsbibblan, där utlåning av välfärdsteknik provas.

Det kan handla om tekniska prylar som

finns för att underlätta livet för äldre och personer med funktionsvariation.

Årets tema valdes för att belysa att hållbar utveckling är ett ämne som berör alla delar av samhället.

Under dagen ska forskare tala om allt från klimatpolitik och klimatforskning till stadsbyggnad och bibliotekens roll i det hållbara samhället. ■ **BBL**

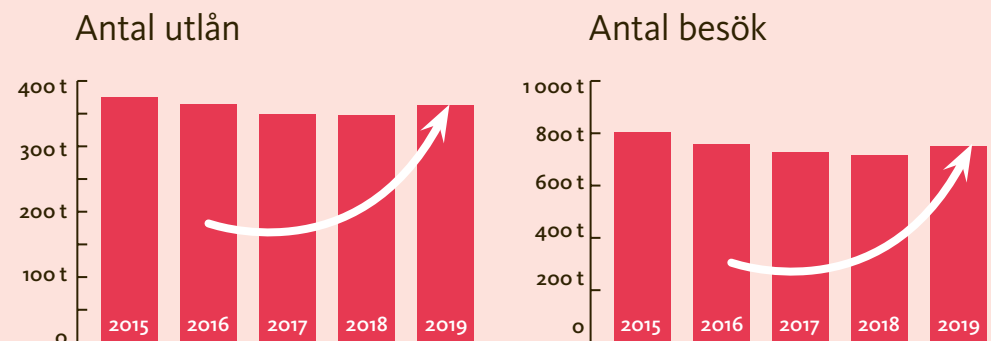

Jonas Söderholm.
FOTO: SUSS WILÉN

Först gick det ner – sedan upp

Siffrorna avser antalet utlån och fysiska besök på biblioteken i Nacka januari–augusti respektive år.

Källa: Nacka kommun

”Ohållbar brist på skolbibliotek”

EN STRATEGI FÖR det samlade biblioteksväsendet behövs, anser Svensk biblioteksförning som ställer sig positiv till förslaget till nationell biblioteksstrategi.

I sitt remissvar skriver föreningen bland annat att bristen på bemannade skolbibliotek är ohållbar. Föreningen beräknar att 1,5 miljarder kronor saknas för att nå en godtagbar bemanning.

Remisstiden gick ut efter den här tidningens pressläggning. Se biblioteksbladet.se för rapportering om övriga yttranden. ■ BBL

KB efterlyser

KUNGLIGA BIBLIOTEKET söker skribenter till sista delen i en trilogi om bibliotekariens roller. Temat är ”bibliotekarien som utvecklare och producent”. Sista dagen att skicka ett förslag till KB:s redaktörer är den 30 november. ■ BBL

”Bibliotekarien har ett guldgläde i dag.”

Olof Sundin, professor i biblioteks- och informationsvetenskap vid Lunds universitet, om yrkesrollen i en tid då intresset för MIK växer. Källa: Noll27 ■ BBL

Kampanj i Bollnäs för att alla rätt att förstå

Pixibok, bluffakturor och en felstavad förstasida i lokal-tidningen. Bollnäs biblioteks kampanj får folk att höja på ögonbrynen. TEXT JENNIE AQUILONIUS

Blobbis är ute och går i blåsvädret. Ska bara in på Bollnäs bibliotek och värma sig lite. Där upptäcker hen en ny värld, får hjälp att använda en dator och låna en film om rymden. Snart är Blobbis tillbaka med hela sin skolklass.

Det är handlingen i pixiboken *Blobbis och stjärnorna* som Bollnäs bibliotek publicerar i mitten av november. Blobbisarna är figurer som finns i bibliotekets webbkatalog för barn.

– Boken ska ingå i det kit som alla sexåringar får när de kommer till oss, tillsammans med Blobbis som mjukisdjur. Syftet är att barnen, och den som läser för dem, ska få upp ögonen för alla möjligheter för barn på biblioteket, säger bibliotekschefen Annamaria Björklin.

BOKEN ÄR EN del av bibliotekets kampanj ”Alla har rätt till makten att förstå”. Den finansieras genom det statliga bidraget till stärkta bibliotek med 800 000 kronor 2019 och 1,1 miljoner kronor 2020.

Många är fast i idén om biblioteket som ett tyst rum där det lånas ut böcker, fortsätter Annamaria Björklin. Men många kommer hit för att få digital hjälp eller för att de fått brev från myndigheter eller företag som de inte förstår. Hur skulle biblioteket nå ut till allmänheten och politiker med

sitt viktiga samhällsuppdrag?

Bollnäs bibliotek tog kontakt med en kommunikationsbyrå. Hur modiga vågar ni vara? undrade byrån. Hur modiga som helst! svarade biblioteket.

Annamaria Björklin
FOTO: BOLLNÄS BIBLIOTEK

”Vi ville att politikerna skulle känna hur det känns att inte förstå.”

nan helt obegriplig. Ord och bokstäver hade kastats omkring. Bibliotekets annons hyllades, och lyftes bland annat i TV4:s program *Efter fem*.

– Bibliotek brukar inte göra så här, det är lite förbjudet, säger Annamaria Björklin.

Kampanjen fortsätter nästa år och ska då också innehålla fortbildning för personalen. ■

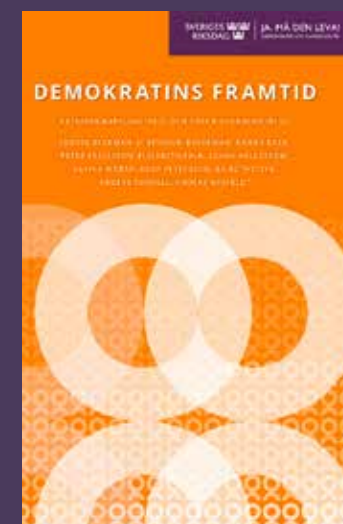
Fira demokratin med Sveriges riksdag!

Det är hundra år sedan Sverige blev en demokrati med allmän och lika rösträtt. Riksdagen har en mängd material att använda för alla som vill vara med och fira.

Affischutställningen ”Ja, må den leva!” är elva affischer som berättar historien bakom rösträttsbeslutet.

I antologin **”Demokratin framtid”** ger ledande forskare sin syn på demokratin tillstånd i dag och tecknar olika framtidsscenarier.

På **firademokratin.riksdagen.se** finns fördjupande teman, filmer, quiz, en interaktiv tidslinje och virtuella tittskåp med dramatiserade scener ur historien. **Där finns också affischutställningen och antologin för beställning eller nedladdning.**

SVERIGES
RIKSDAG

JA, MÅ DEN LEVA!
DEMOKRATIN I HUNDRADE ÅR

FOTO: ANNIKA CLEMENS

Årets bibliotek finns i Trelleborg

FLERA PRISER har delats ut under hösten. Fackförbundet Diks utmärkelse Årets bibliotek 2019 delades ut till Mediateken på Söderslättsgymnasiet i Trelleborg på Bokmässan (bilden).

Årets skolbibliotek 2019 blev Alléskolan i Åtvidaberg. Bakom valet står Nationella skolbiblioteksgruppen.

Utmärkelsen Årets mobila bibliotek 2019 gick till bokbussen i Torsby. ■ **BBL**

FOTO: KB

Beate Eellend, samordnare för Open access.

KB informerar om öppen tillgång på film

DEN SOM VILL veta mer om arbetet med öppen tillgång (Open access) till vetenskapliga publikationer kan få information i en ny informationsfilm som Kungliga biblioteket har gjort. Filmen är 40 minuter lång, finns på både svenska och engelska och ska ge tittaren grundläggande kunskaper i öppen tillgång. Den riktar sig till forskare, undervisande bibliotekarier vid högskolor och alla andra som vill veta mer om Open access. ■ **BBL**

”De utmanar lagen”

Sofia Lenninger hamnade mitt i hetluften när Sverigedemokraterna ville göra Sölvesborg till exempelkommun för sin politik. Men hur mycket ska politiker detaljstyra? Och vad händer när lagstiftningen utmanas?

TEXT ANNIKA CLEMENS

Biblioteksplanen var en av de första uppmärksammade politiska förändringarna i Sölvesborg sedan Sverigedemokraterna kom till makten. När den reviderade biblioteksplanen skulle upp för beslut i kommunfullmäktige i januari, upptäckte Sofia Lenninger, biblioteks- och kulturchef i kommunen, att ärendet var bortplockat. Hon fick svaret att det nya Samstyret i kommunen inte ville ha den biblioteksplan som hade klubbats i nämnderna.

Samstyret består av Sverigedemokraterna, som i valet 2018 blev näst största parti, Moderaterna, Kristdemokraterna och det lokala Sölvesborg- och Listerpartiet.

UNDER VÅREN skulle Sofia Lenninger komma att ha tät kontakt med nya kommunalrådet Louise Erixon (SD) som föreslog korrigeringar i texten direkt till kulturchefen.

Hon fick direktiv att stryka skrivningar som handlade om litteratur på minoritetsspråk och om bibliotekens kontakter med invandrarföreningar. För Sofia Lenninger var det viktigt att politiken själv skulle stå för de politiska ändringar som önskades. Inte hon. – När jag frågade vad det handlade

om fick jag svaret att vi skulle lägga oss på en miniminivå när det gäller insatser för litteratur på främmande språk.

I det nya förslaget till biblioteksplan är flera skrivningar strukna. Uppdraget har hela tiden varit att pröva hur långt de kan gå i begränsningarna och att pröva vad som är juridiskt hållbart.

– Man kan säga att frånvaron av formuleringar visar vad man inte tycker är viktigt. Det finns en problematik i detta. Jag känner att de utmanar lagen.

Hon inser svårigheten med att som tjänsteman utföra en politik som hon ställer sig frågande till.

– Det är kanske att ta det eller att kliva av, jag förstår ju det.

Många gånger har hon funderat över sin arbetssituation.

– Absolut, jag har tänkt fram och tillbaka. Det kan alltid skifta styre, det ingår i spelets regler. Men när det kommer till att man vill ändra lagstiftningens grundläggande

intentioner, de som gjorde att jag sökte mig till det här jobbet, då får man fundera. ■

Fotnot: Efter en återremiss kom förslaget om ny biblioteksplan tillbaka till Sölvesborgs kommunfullmäktige i mitten på oktober. På biblioteksbladet. se kan du läsa hur det gick.

Sofia Lenninger
FOTO: SERNY PERNEBJER

”Man kan säga att frånvaron av formuleringar visar vad man inte tycker är viktigt. Det finns en problematik i detta.”

NYA
MÅL

WE ARE LIBRARY PEOPLE®

WWW.EUROBIB.SE

PART OF LAMMHULTS DESIGN GROUP

BÄSTSÄLJARE MED VÄXTVÄRK

Vår populära serie Maria med podier och boklådor har fått växtvärk och finns numera också i en XL-version med ännu större exponeringsyta och mer förvaringsplats. Den nya bredden passar dessutom fint till en dubbelsidig hyllgavel.

Välj just din kombination på www.eurobib.se.

BCI Eurobib
direct

2

miljoner kronor extra skjuter regeringen till i år för arbetet med medie- och informationskunnighet. 2020 skjuts ytterligare 2 miljoner kronor till. **BBL**

VI HAR NYTT JOBB

fackliga samverkansorganisationen Offentliganställdas Förhandlingsråd. Innan dess var hon bibliotekschef vid AMS och Stockholms Tingsrätt och hon har jobbat på Södertälje stadsbibliotek i olika positioner. I Hällefors är uppdraget att se till att bibliotekets återgång till kommunal drift – det har drivits på entreprenad sedan 1995 – sker smidigt.

KARIN LUNDMARK
Bibliotekschef i Hällefors sedan den 1 september. Kommer närmast från en tjänst som kommunikationsansvarig vid den erkansorganisationen Bildas Förhandlingsråd. Hon var bibliotekschef vid Skolans Tingsrätt och har varit på Södertälje stads- och kommunal drift – det som tidigare var kommunal drift – sedan 1995.

och barnbibliotekarie. Senast var hon verksamhetsansvarig för biblioteken i Öregrund och Östhammar.

BARBRO GRÄÄHS är sedan i somras ny enhetschef för folkbiblioteken i Östhammars kommun. Hon har en bakgrund som bland annat skol-, bokbuss- och bibliotekarie. Senast var hon ansvarig för biblioteken i Östhammar.

har hon bland annat jobbat som chef för besöksservice vid Falu gruva och som projektledare vid Brunnsviks folkhögskola. Hon tillträder sin nya tjänst i februari nästa år.

ANNA-LENA GRUSELL
blir ny bibliotekschef
i Norrköping. Hon
kommer från en tjänst
som turism- och
kulturchef i Åtvidabergs
kommun. Innan dess
annat jobbat som chef
rice vid Falu gruva och
dare vid Brunnsviks folk-
tillträder sin nya tjänst
a år.

Personalpengar försvinner – men går ändå att söka

Vid årsskiftet upphör statsbidraget för personalförstärkning i skolbibliotek.

Sedan 2016 har huvudmännen kunnat söka pengar för att anställa mer personal i biblioteket. Bidraget täckte halva kostnaden för en heltidsanställd under sex månader i taget.

Det går däremot fortfarande att söka pengar från statsbidraget för likvärdig skola, som funnits sedan 2018. Det ska användas till insatser som stärker likvärdigheten och kunskapsutvecklingen i förskoleklass och grundskolan.

– Bidraget ska gå till nya eller utökade insatser. Det betyder att du till exempel kan använda likvärdig skola-bidraget för att anställa ny personal i skolbiblioteket eller för att finansiera den del av en tjänst som biblioteks-

Anna-Sara Falk
FOTO: PRIVAT

bidraget tidigare tackte, säger Anna-Sara Falk, handläggare på Skolverket.

Bidraget kan däremot inte användas till saker som huvudmannen tidigare betalt för på egen hand eller är skyldig att erbjuda enligt lag. Det går alltså inte att söka pengar för att starta ett skolbibliotek.

Under år 2020 uppgår bidraget till cirka fem miljarder kronor. Skolverket har tagit fram bidragsramar som anger hur mycket pengar huvudmännen kan begära ut. De ska ta fram en plan för hur

pengarna ska användas i samband med ansökan. Pengarna kan begäras ut mellan den 15 januari och 17 februari 2020.

– Sedan får vi reda på ett år i förväg om bidraget ska finnas kvar ytterligare ett år, säger Anna-Sara Falk. ■

TEXT JENNIE AQUILONIUS

Rapport: bibliotek i glesbygd missgynnas av storstadsfixering

PRESSAD EKONOMI och oengagerade politiker gör det svårt för glesbygdslbiblioteken att leva upp till bibliotekslagen. Det konstaterar Joacim Hansson, professor på Linnéuniversitetet, i en ny studie för Kulturrådet räkning.

Det är dock inte bara kommunledningar som nonchalerar de mindre folkbiblioteken. I rapporten *Folkbibliotek i glesbygd* identifieras dessutom ett ointresse från bibliotekssektorns centrala aktörer.

– Biblioteksdiskussionen är väldigt storstadsfixerad. De enorma resurser som KB lägger på digitaliseringen ses på många håll i landet som en inre angelägenhet

för KB. Behoven ser annorlunda ut i folkbibliotek där det ofta kan saknas alltifrån bredband till personal för att hantera det digitala, säger Joacim Hansson.

KOMMUNIKATIONEN ÄR ett annat problem. KB får inte alltid fram information om vad man gör för de små biblioteken, menar han.

– Det finns en stad-land-klyfta som riskerar att bidra till minskad lokal legitimitet. På många håll måste biblioteken kämpa för sin synlighet, och då skulle det ibland underlättas med en stark och enad sektor i ryggen. ■

TEXT TIM ANDERSSON

Berit Viklund är serietecknare och biblioteksassistent på biblioteket i Handen. Hon debuterade 2017 med boken *Kaninhålet* på Syster förlag.

ANNONS

Unique Library Furniture
www.hyllteknik.se

Ny hemsida där
vi samlar hela
sortimentet!

Littbus. Design Börge Lindau

MÅNADENS SERIE AV BERIT VIKLUND

HYLLTEKNIK | 11

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

GÖR EN LIVSVIKTIG INSATS

Bli månadsgivare på lakareutangranser.se

 MEDECINS SANS FRONTIERES
LÄKARE UTAN GRÄNSER

Ska ni välja bibliotekssystem?

Det fria bibliotekssystemet Koha finns i 22 folkbibliotek, över 100 skolbibliotek, universitets- och specialbibliotek.

Nu satsar vi extra på skolbibliotek!

 koha

DET FRIA BIBLIOTEKSSYSTEMET

kohaverige.se

Christine Adhiambo
Rosodlare, Kenya

**FÖRSÖRJNING OCH FRAMTIDSHOPP.
DET BÖRJAR MED FAIRTRADE!**

Varje gång du väljer Fairtrade-märkt bidrar du till att odlare och anställda kan förbättra sina arbets- och levnadsvillkor.

Läs mer på fairtrade.se

 FAIRTRADE

TEMA

Den farliga friheten

Skriftliga riktlinjer för program-
verksamhet blir vanligare, visar
Biblioteksbladets granskning.
**Det främjar fri åsiktbildning och
motverkar ängslighet,** anser
röster från biblioteken.

- [s 14] Vad går an?
- [s 20] Författarnas arena
- [s 24] Enkät: vanligare med riktlinjer

"Var och en som vill lyssna, ska själv kunna lyssna, analysera och bedöma", skrev biblioteket efter händelsen förra året.

Vad går an?

Ett år har gått sedan en nazist bjöds in till ett bibliotek i Stockholm. Händelsen väckte frågor om vad som kan rymmas i programverksamheten och om tydliga riktlinjer gör skillnad.

TEXT MARTIN RÖSHAMMAR ILLUSTRATION EMMA HANQUIST

november förra året arrangerade Hornstulls bibliotek på Södermalm i Stockholm ett panelsamtal om demokratins förutsättningar. En av deltagarna hade tidigare varit ledare för nationaldemokratisk ungdom och företrädde på biblioteket Nordisk ungdom, som av tidningen Expo kategoriseras som en nazistisk organisation.

Efteråt blossade en hetsig debatt upp.

Kritiker menade att det var helt felaktigt att bjuda in högerextrema paneldeltagare.

"Var och en som vill lyssna, ska själv kunna lyssna, analysera och bedöma", skrev biblioteket på sin hemsida men medgav samtidigt att paneldeltagarna borde ha presenterats tydligare och mer noggrant.

Hur gör man för att undvika liknande händelser i framtiden?

Biblioteksbladets enkät visar att många bibliotek –men långtifrån alla –runt om i landet redan har en policy för sin programverksamhet eller är på väg att skaffa en (se sid 24).

Stockholms stadsbibliotek hör till de senare, förklarar Stockholms stadsbibliotekarie Daniel Forsman i ett mejl:

"Vi är i slutet av att ta fram en programpolicy och vi har för avsikt att rekrytera en samordnare för programverksamheten när möjlighet ges."

Daniel Forsman
FOTO: STOCKHOLMS
KULTURFÖRVALTNING

Sandra Sporrenstrand
FOTO: STOCKHOLMS
STADSBIKLIOTEK

"Var och en som vill lyssna, ska själv kunna lyssna, analysera och bedöma"

BIBLIOTEKARIEN Sandra Sporrenstrand har varit med och skrivit det ännu ej offentliga policydokumentet och tar emot i det pampiga styrelserummet, ett av de få rum på Stockholms stadsbiblioteks översta våning som är återställda och renoverade i 1920-talsstil. Hon beskriver biblioteksprogrammen som ett komplement, ytterligare ett sätt att uppfylla uppdraget som bibliotek, utöver samlingarna och tjänsterna de står för i biblioteksrummet. "Med fri opinionsbildning och läsfrämjande och så vidare."

Sandra Sporrenstrand var själv inte inblandad i debattkvällen på Hornstulls bibliotek men säger att hon och hennes kollegor har lärt sig vad som gick fel och vad de ska akta sig för framöver.

– Samtidigt är det också tydligt att det inte finns några enkla svar, ingen mall inför kommande tillfällen. Det här programmet var över gränsen och skulle inte ha genomförts, vilket vi på Stockholms stadsbibliotek var tydliga med efteråt. Vi har lärt oss av det. Men gränserna som finns långt innan ett sådant program är svårare. Det är något man måste diskutera hela tiden och vi ska fortsätta lära oss, utan att bli fega, säger

Sandra Sporrenstrand.

Hon understryker att det inte ska brytas mot lagen på biblioteket. Men vad som händer på en scen och i ett samtal kan arrangörerna inte förutse och om det uttalas saker som träder över lagliga gränser, då måste det sättas stopp och det i stunden, när det händer.

– Det är ju förstås ett problem i och med att vi är ett demokratiskt samhälle, att i demokratins namn tillåta ickedemokratiska åsikter. Den problematiken finns på alla nivåer i samhället. Inte bara på biblioteket. Vi har diskuterat det här så mycket och den diskussionen måste fortsätta, menar Sandra Sporrenstrand.

Än så länge finns det alltså ingen central koll på programverksamheten på de olika biblioteken som ingår i Stockholms stadsbibliotek. Enhetscheferna har det formella ansvaret,

”Det viktigaste är att erbjuda program som vänder sig till olika målgrupper, även de mer svårflörtade biblioteksbesökarna.”

Margareta Engstrand
FOTO: PRIVAT

men medarbetarna har ändå stor frihet när det kommer till att utforma programmen.

– Vi har alla våra personliga preferenser, vilket på gott och ont, mest gott, formar utbudet. Det är trots allt ganska härligt när bibliotekarier brinner för olika saker och bjuder in utifrån det. Nu har vi begränsade resurser, vilket innebär att vi måste välja och välja bort. Bredden måste vara kvar, säger Sandra Sporrenstrand som anser att det viktigaste är att erbjuda program som vänder sig till olika målgrupper, även de mer svårflörtade biblioteksbesökarna.

Debattformen finns också, och ska fortsätta finnas, oavsett om det handlar om politik eller vetenskap eller läsning.

– Det finns utrymme för provokation. Det är uttalat att vi arbetar med alla ämnen, alla åsikter, på biblioteket. Vi censurerar inte vår litteratur. Programutbudet är mycket mer begränsat men det provokativa behöver finnas kvar och vi behöver lära av våra misstag hellre än att begränsa oss för mycket, konstaterar Sandra Sporrenstrand.

Som hon ser det är det bästa när ”man får ha kul och samtidigt lära sig någonting”. Ett sådant tillfälle var när Stadsbiblioteket fyllde 90 år förra året och det samtidigt var kulturnatt. Då stod 1920-talet i centrum, liksom husets historia. Det var föreläsningar, frågesport och husvisningar och personalen var tjugotalsklädd ”och hade väldigt roligt”.

I **SUNDBYBERG** är Margareta Engstrand biblioteksenhetschef. Där har man haft en programpolicy i flera år, men har precis reviderat den utifrån sin nya biblioteksplan.

– För oss är den ett viktigt arbetsredskap. Den hjälper oss att hålla koll på att vi verkligen gör det vi säger att vi ska göra. Den säkerställer att vi prioriterar de grupper som bibliotekslagen säger att vi ska arbeta med och att vi arbetar med demokratifrågor, förklarar Margareta Engstrand.

Hon konstaterar att innehållet i deras program – det kan röra sig om val av författare eller föreläsare – ibland ifrågasätts och då tycker hon att det är viktigt för medarbetarna

”Biblioteket samarbetar med olika aktörer, studieförbund och föreningar. Samarrangemang sker när arrangemanget bedöms passa in i, eller åtminstone inte strida mot, bibliotekets uppdrag.”

att kunna få stöd av policyn. Speciellt gäller det några rader:

”Innehållet i arrangemangen får inte strida mot svensk lagstiftning eller mot FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Sammantaget ska utbudet präglas av allsidighet, belysa olika åsiktsyttringar och aktuella samhällsfrågor och kunna väcka tankar och debatt.”

MAJ ERIKSSON är bibliotekschef i Östersund och hon berättar att det i deras programpolicy som har tagits fram i år, bland annat står: ”Biblioteket samarbetar med olika aktörer, studieförbund och föreningar. Samarrangemang sker

Maj Eriksson
FOTO: PRIVAT

när arrangemanget bedöms passa in i, eller åtminstone inte strida mot, bibliotekets uppdrag. Östersunds bibliotek äger rätten att göra den bedömningen.”

Precis som Margareta Engstrand i Sundbyberg ser Maj Eriksson policyn som ett stöd för personalen. Programmet sätts ett halvår i förväg och programpolicyn kommer att revideras varje år.

– Många olika aktörer vill samverka och arrangera tillsammans med oss. Men vi har vår vanliga verksamhet som ska vara inkluderande och öppen för alla, men också bibliotekslagen med prioriterade målgrupper, att förhålla oss till. Dessutom är Östersunds kommun en

➤ samisk förvaltningskommun vilket också påverkar programverksamheten, säger Maj Eriksson.

Även Christina Johansson, bibliotekschef i Kalmar där det sedan 2017 finns en policy antagen av kultur- och fritidsnämnden, ser ett värde i att ha fastslagna riktlinjer.

– Att ha något att visa fram och hänvisa till kan ha betydelse, säger hon.

En omvänd situation, där eniga kommunpolitiker inte har ställt sig bakom

”Man måste fråga sig: Varför gör vi det här, vilka frågor kan vi få och kan vi svara på dem? Är det rimligt och rätt sätt att använda skattemedel?”

formuleringar om att utställningar och program ska präglas av allsidighet och spegla olika åsiktsyttringar, kan leda till att bibliotek avstår från evenemang för att de verkar obekväma.

– Ibland är det enkelt att lösa frågor genom att inte göra något alls. Det är den enkla vägen, och den är förstås inte bra, säger Christina Johansson.

Uppsala stadsbiblioteks chef Mohammed Mekrami är på samma linje när det gäller betydelsen av förankrade riktlinjer som ett sätt att slå vakt om bibliotekets integritet.

– Det skapar en trygghet för medarbetarna att veta att det inte är de som enskilda personer som avgör vilka besökare och program som ska släppas in, utan att det har slagits fast av ledningen.

Avsaknad av riktlinjer ökar risken för otrygghet och benägenheten att ge med sig för påtryckningar, menar Mohammed Mekrami. Dessa påtryckningar kan komma från alla håll, antidemokrater såväl som demokratiskt sinnade aktörer.

– Men så länge program håller sig inom lagen ska alla kunna vara välkomna. Det är fri åsiktsbildning som gäller och så länge det går att argumentera för och förklara de val som görs, så tror jag inte man ska vara rädd för att ha det på riktigt och inte halvhjärtat.

Bibliotekets producenter har ansvar för program och för en dialog med bibliotekets ledningsgrupp. Det handlar om egna arrangemang men också om exempelvis uthyrning av lokaler.

– Om våra producenter bedömer att det behövs lyfts frågan till ledningsgruppen. Vi gör research och är alltid försiktiga för det är

ofta kontroversiella personer som vill hyra in sig. Demokrati och rätt till fri åsiktsbildning är inte alltid svart eller vitt. Vi kan aldrig garantera att personer väljer att hålla sig inom lagens ramar men om någon skulle bryta mot lagen så är vi så klart skyldiga att göra en polis-anmälan, säger Mohammed Mekrami.

Han tillägger att någon sådan anmälan aldrig har gjorts..

JOHANNA HANSSON, Mohammed Mekramis företrädare i Uppsala som är ordförande i Svensk biblioteksforening och numera biträdande överbibliotekarie på Uppsala universitetsbibliotek, menar att biblioteksverksamhet är ett väldigt oreglerat område. Inte minst programutbudet har styrts av medarbetares idéer och entusiasm.

– Det är ju jättebra men sen kommer man till en punkt där man behöver formalisera det på olika sätt. Som organisation har man ett ansvar både inåt och utåt och man måste vara tydlig med varför man gör det man gör och då är det väl lämpligt att formulera det i till exempel en policy, säger Johanna Hansson.

Hon tycker att om man som bibliotek har en programidé som den om demokrati på

Johanna Hansson
FOTO: ELISABETH OHLSON

Hornstulls bibliotek, då måste man ”vara lite djävulens advokat redan innan”.

– Man måste fråga sig: Varför gör vi det här, vilka frågor kan vi få och kan vi svara på dem? Är det rimligt och rätt sätt att använda skattemedel? Om förutsättningar och syfte är för oklart kan det i värsta fall skapa osäkerhet som gör att man krymper ramarna. Det är väldigt olyckligt, tycker jag, säger Johanna Hansson och fortsätter:

– Vi behöver kunna diskutera sådana frågor utan att direkt definiera varandra som nazist eller så. Det är ett professionellt ansvar vi har. Men det går inte att ta fram någon handbok som förklarar hur man ska göra. Det enda sättet är att prova sig fram och vara ansvarstagande ur alla möjliga aspekter. Men rädda bibliotek är ju det allra sämsta.

Det viktigaste är att vara tydlig och rak, menar Johanna Hansson. Det är ju trots allt medborgarna som betalar för verksamheten och medborgarna har rätt att förstå det som händer på biblioteken.

– De behöver inte gilla det, men de behöver förstå det och de behöver kunna förhålla sig till det och protestera om de vill. ■

Program på bibliotek – vad gäller egentligen?

I BIBLIOTEKSLAGEN anges det att varje kommun ska ha en biblioteksplan som omfattar hela den kommunala biblioteksverksamheten. Biblioteksväsendet skall verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

I den nationella biblioteksstrategin beskrivs biblioteken som samhällets öppna rum som ska användas för bildning, upplevelser och samtal.

”På biblioteken ordnas arrangemang som författarbesök, utställningar, filmvisningar, konserter och föreläsningar. Avsikten är att väcka nyfikenhet, skapa grund för samtal och lärande samt inspirera till användning av bibliotekets utbud. Ett arrangemang kan också vara en kurs eller studiecirkel om till exempel informationssökning eller digitala verktyg.”

I strategin står det också, apropå att biblioteken ska verka för det

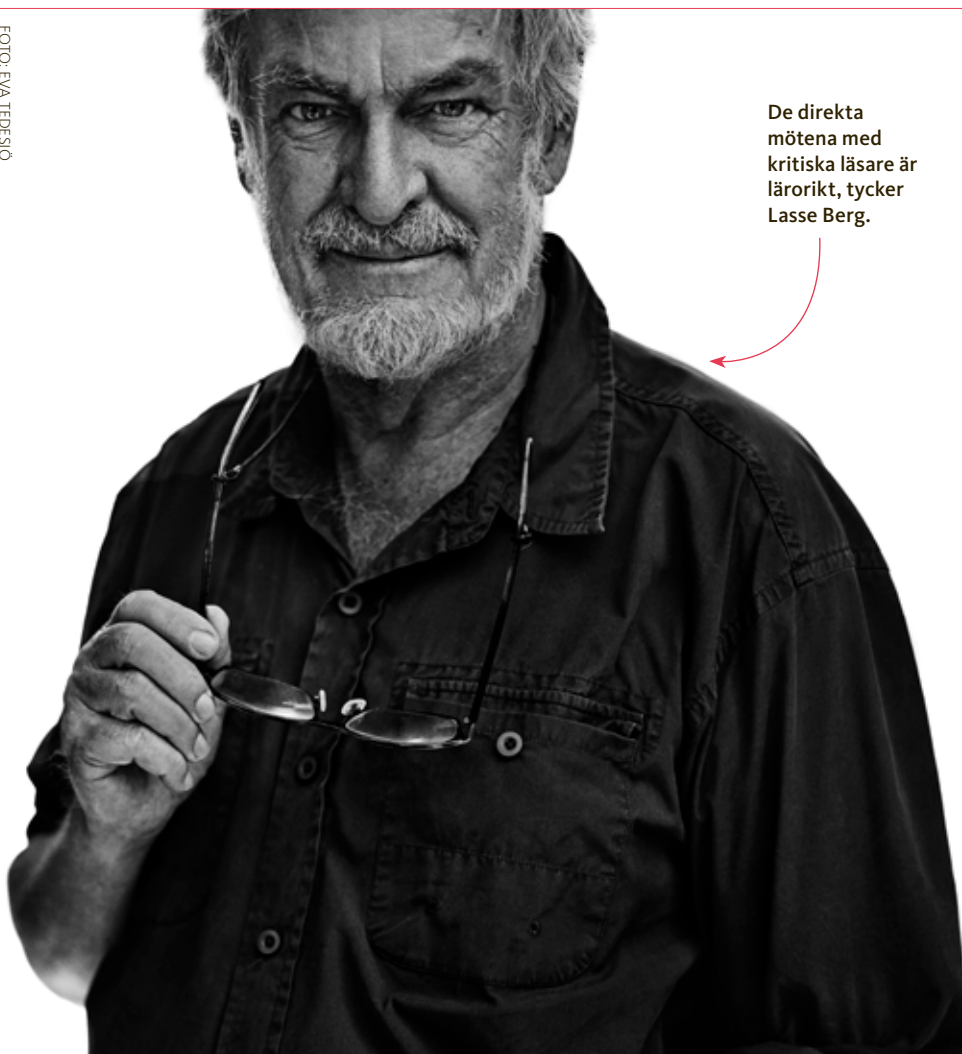
demokratiska samhällets utveckling:

”Att biblioteken ska bidra till fri åsiktsbildning understryker betydelsen av att de intar en neutral hållning i förhållande till den information som tillhandahålls och även i övrig verksamhet understödjer ett fritt meningsutbyte. Bestämmelsen innebär att biblioteksverksamheten ska präglas av öppenhet för olika perspektiv och stå fri från censur eller andra hindrande åtgärder.”

Elisabeth Åsbrink vill öppna dörren för den typ av antidemokratiska personer som hon fått dras med – förutsatt att de inte kommer med hot eller våld.

FOTO: EVA TEDESIO

De direkta mötena med kritiska läsare är lärorikt, tycker Lasse Berg.

FOTO: THRON JULBERG

Bibliotekarier blir nervösa när Lena Andersson ber dem intervjuas istället för att hon ska tala fritt.

FOTO: HENRIC LINDSTEN

Biblioteket är deras arena

Elisabeth Åsbrink välkomnar antidemokrater, Lasse Berg talar så att de mest kritiska ska förstå och Lena Andersson önskar mindre blygsel.

TEXT TIM ANDERSSON

Det var under ett föredrag på Ljungby stadsbibliotek. Lasse Berg, då aktuell med några omtalade böcker om människans utveckling, märkte hur en äldre man på första raden satt och skruvade på sig.

– Så fort det blev frågestund flög han upp, så fruktansvärt arg att han knappt kunde prata. ”Du har alltid förtalat neandertalarna!”, fräste han. ”Du har aldrig skrivit om att vi har parat oss med neandertalarna!”

Det spelade ingen roll att Lasse Berg invände mot anklagelsen och bläddrade fram textställen som bevis – mannen var rasande. Till slut grep åhörarna in till stöd för den utskäldde författaren.

– När det gäller frågor om människans evolution och natur är det väldigt roligt, för där har folk så mycket åsikter och egna intressen. Religionen kommer in, till exempel.

Särskilt ”Ove-figurer”, äldre tänkande män – som jag – kan ha väldigt egna ståndpunkter...

För Lasse Berg innebär biblioteksframträdandena ett väldigt direkt möte med läsarna. Han har inte hört talas om några särskilda bibliotekspolicyer kring evenemangen, och inte heller har han upplevt att biblioteken lagt sig i det han ska tala om. Han lämnar några meningar som sammanfattar föredraget, det är allt.

FÖRFATTAREN LENA ANDERSSON, senast aktuell med romanen *Sveas son*, har samma bild. Biblioteken har ingen kontroll – och vill inte heller ha det.

– Någon bibliotekarie inleder föredraget, sedan tar man över. De blir väldigt nervösa när

”Någon bibliotekarie inleder föredraget, sedan tar man över. De blir väldigt nervösa när man ber dem om att få bli intervjuad i stället.”

Kristina Sandberg

FOTO: MARIA ANNAS

Jonas Hassen Khemiri

FOTO: PIERRE BJÖRK

Karin Brunk Holmqvist

FOTO: LINA IKSE

De talar mest

Författarna som biblioteken oftast efterfrågar

Kristina Sandberg
Lasse Berg
Lena Andersson
Majgull Axelsson
Jonas Hassen Khemiri
Karin Brunk Holmqvist
Helena von Zweigbergk
Karin Bojs
Agneta Pleijel
Aino Trosell
Charlotta von Zweigbergk

Listan är sammanställd av Alf Kyhlén, författarförmedlare på Författarcentrum Öst. Namnen är inte listade i inbördes ordning.

”Det var chockartat först, men sedan blev jag bekant med honom kan man säga. Jag kunde bemöta honom, och det var viktigt för mig att göra det.”

man ber dem om att få bli intervjuad i stället. Det vill de inte. De föredrar nästan alltid att man fixar det själv. Jag vet inte om det handlar om dåligt självförtroende eller vad det är.

För Lena Andersson är samtalet med åhörarna efteråt själva poängen med föredragen. Först håller hon en inledning på 40–45 minuter, sedan är det dags för frågestunden. Det är den som allting ska leda fram till, det är där det uppstår kontakt.

Något obehagligt har hon sällan upplevt. Det värsta var kanske när hon efter debutromanen *Var det bra så?* skulle framträda på Brommaplans bibliotek och tre personer satt i publiken.

– Det var jättesvårt, som att prata inför en person. Jätteintimt. Att prata med hundra personer är som att tala rakt ut i luften. Så man är tacksam när det är stor uppslutning...

EN FÖRFATTARE med mörkare erfarenheter än Lena Andersson är Elisabeth Åsbrink, som skrivit och talat mycket om fascism. Ibland har det kommit personer som velat försvara den gamle fascistledaren Per Engdahl, som Elisabeth Åsbrink behandlat i ett par böcker.

Hon minns särskilt en man, ”från det gamla gardet”, i åttioårsåldern, som besökte hennes föredrag upprepade gånger. Han var högljudd och skrämde andra åhörare.

– Det var chockartat först, men sedan blev jag bekant med honom kan man säga. Jag kunde bemöta honom, och det var viktigt för mig att göra det.

Lasse Berg har också minnen av politiska bråk, fast hans opponenter ofta tillhört den andra sidan av vänster-höger-skalan. När han på 60- och 70-talet började göra biblioteksframträdanden debatterades världssvälten. Många menade att maten höll på att ta slut, men han opponerade sig: det var makten över maten det handlade om. Det mötte hätska reaktioner.

– Likadant var det i slutet av 90-talet. Då hade jag skrivit en bok som hette *I Asiens tid*, där jag återvände i mina egna fotspår runt om i Asien och upptäckte att världen blivit så otroligt mycket bättre, att fattigdomen minskat och folk blivit utbildade. Det fick jag också mycket skit för.

Det var en tuff tid, säger han. Det är en sak att gå in i en kultursidesstrid, väl skyddad bakom tangenterna. Det är en annan att ställa sig på scenen, ansikte mot ansikte med sina kritiker. Samtidigt var det en lärorik process för honom.

– Det har varit otroligt nyttigt för mig att få möta de här personerna som tycker något helt

”Jag återvände i mina egna fotspår runt om i Asien och upptäckte att världen blivit så otroligt mycket bättre, att fattigdomen minskat och folk blivit utbildade. Det fick jag mycket skit för.”

annat än jag, och försöka begripa hur de tänker. Det gör att jag nu har mycket lättare att berätta så att de förstår vad jag menar.

LASSE BERG, Lena Andersson och Elisabeth Åsbrink betonar alla bibliotekens funktion som demokratisk arena. Men var går gränsen för vad som ska tillåtas? Elisabeth Åsbrink vill öppna dörren också för den typ av antidemokratiska personer som hon fått dras med – förutsatt att de inte kommer med hot eller våld.

– Vi är ovana vid att bemöta åsikter och ideologier som vi inte behärskar. Vi är otränade rent generellt och blir rädda, och då finns det en grundimpuls som säger: ta bort det, sådant ska inte finnas här. Jag tror på samtal. Visst, för en del ideologier fungerar inte samtal, men det finns alltid en individ där som man kanske kan prata med.

Om biblioteket ska fungera som den här öppna arenan krävs det dock vissa saker, menar hon. Hon skulle till exempel vilja att bibliotekarierna fick träning i att hantera obehagliga vändningar i offentliga samtal.

– Som författare är man ofta ganska ensam i de där situationerna. Ibland finns det någon stark individ som träder in, men många bibliotekarier tycker nog att det är svårt och håller därför tyst.

AVSLUTNINGSVIS vill Elisabeth Åsbrink understryka att de obekväma mötena trots allt är sällsynta. De upplyftande desto fler. Efter att hon skrivit boken *Och i Wienerwald står träden kvar*, som skildrar en transport med 60 judiska barn från Wien till Sverige 1939, hände det flera gånger i frågestunden att någon räckte upp handen längst bak och sade: ”Jag var ett av de barnen, det är mig du skriver om.”

– Det har varit helt otroliga stunder. Bibliotekssamtalen är något extremt viktigt, för många fler än bara författarna. De betyder mycket för hela samhället. ■

Policy för program blir vanligare

Färre än ett av fem folkbibliotek har antagit riktlinjer för sina program. Men antalet kommer att växa snabbt, visar Biblioteksbladets undersökning.

TEXT THORD ERIKSSON GRAFIK LOUISE BÅÅTH

För ett par år sedan var diskussionen intensiv om inköp av böcker och tidskrifter. En granskning i Biblioteksbladet våren 2017 visade att policyer för dessa inköp snabbt blivit vanligare. Bibliotekarier vittnade om tryggheten i att fatta beslut om inköp av kontroversiella medier med stöd av fastslagna riktlinjer.

Trots denna erfarenhet och att inslag i programverksamheten kan uppfattas som lika kontroversiell som medieinköp, är riktlinjer fortfarande sällsynta. Endast lite fler än 15 procent av folkbiblioteken har sådana, visar Biblioteksbladets undersökning.

Under de närmaste åren verkar dock antalet folkbibliotek med riktlinjer öka markant. Drygt 80 procent av de som idag uppger att de inte har någon nedskriven policy, uppger att de kommer att ha det inom ett par år – eller att de kanske kommer att ha det.

En genomgång av befintliga policydokument visar att det finns olika tankar om programmens syfte. I Arvika, där riktlinjerna är politiskt beslutade, är programverksamheten

”en viktig varumärkesbyggande verksamhet” och ”innehållet i programmen bygger på kommunens kärnvärden”.

PÅ DE FLESTA HÅLL beskrivs programmen enligt en bred definition, som all planerad aktivitet på folkbiblioteket. Sammansättningen av dessa aktiviteter ska enligt riktlinjerna ha sådan bredd att de är tillgängliga för många.

På några håll ligger i stället tonvikten snarare på aktiviteternas innehåll och karaktär. ”Programmen ska i första hand vara knutna till en bok”, skriver till exempel Ludvika bibliotek i sin policy. Ett mönster är att dessa riktlinjer oftare tar fasta på bibliotekslagens formuleringar om att bidra till fri åsiktsbildning.

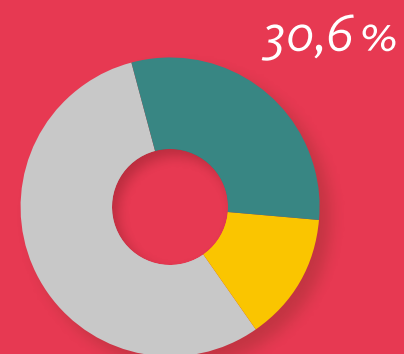
I Biblioteksbladets undersökning om inköp gick det att utläsa att bibliotek som hade riktlinjer tog in kontroversiella böcker och tidskrifter i något högre grad än andra. En möjlig slutsats var att riktlinjer är stärkande för bibliotekspersonal i deras beslut.

Om samma mönster gäller för programverksamheten går inte att utläsa av den aktuella undersökningen. ■

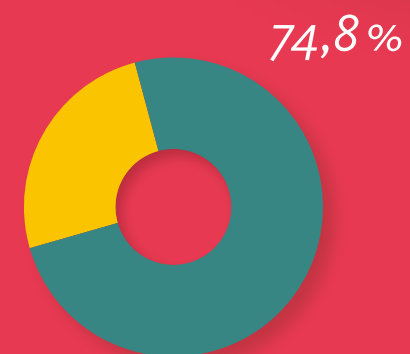
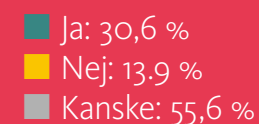
Få som har – men många tänker skaffa

En enkät skickades till samtliga folkbibliotekschefer i början av september. Frågorna besvarades i 201 av landets 290 kommuner, en frekvens på nästan 70 procent.

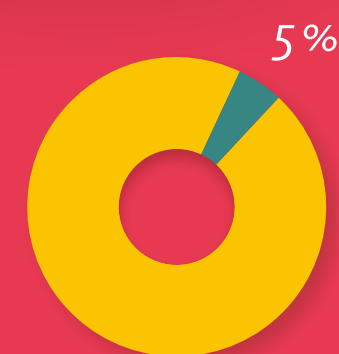
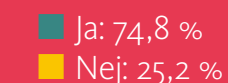
Har policy för program

Har ingen policy nu – men om ett-två år

Det finns en person med ansvar för program

Har bevakning vid program

NYA RIKSBIBLIOTEKARIEN:

”Inte rimligt att spara allt”

Karin Grönvall är praktikanten som blev högsta chefen. Nu ska hon styra upp den framtida riktningen för Kungliga biblioteket.

TEXT JENNIE AQUILONIUS FOTO VIKTOR GÅRDSÅTER

Magiskt. Som en dröm. Så beskrev Karin Grönvall känslan av att komma tillbaka till Kungliga biblioteket på presskonferensen i maj. Då när ministern för högre utbildning och

forskning Matilda Ernkrans, presenterade henne som ny riksbibliotekarie och chef för Kungliga biblioteket. För 20 år sedan klev hon in genom de pampiga dörrarna för första gången, då som praktikant.

– Jag kommer ihåg hur nervös jag var. Det kändes lite ”Ooh, jag har aldrig varit på KB och alla kan så mycket, och så kommer lilla jag.” Att sedan stå där som riksbibliotekarie var speciellt, säger Karin Grönvall.

I korridoren utanför hennes rum sitter en målning av Gustaf Klemming som var chef för KB 1865–1890. Det långa lockiga håret når ner till boken som han är djupt försjunken i.

– Han lär ha sovit i sin kontorsstol. Strindberg jobbade också här då, de ska ha haft spirituella seanser nere i källaren. Det finns mycket mystik kring KB, berättar Karin Grönvall förtjust.

Själv planerar hon inte att sova över på

kontoret eller införa seanser på schemat. Hennes fokus är riktat mot frågorna vad och hur. KB har ett stort och brett uppdrag som kan sluka mycket resurser. Nu gäller det att våga välja väg och fatta strategiska beslut. Men hur Karin Grönvall ska prioritera vägar hon inte säga än. Nu gäller det främst att lyssna och lära.

– Men mycket handlar om att utnyttja digitaliseringen och utveckla hur vi jobbar med det. Där har vi inte kommit så långt.

TILL VÄNSTER om Klemming-tavlan ligger ett rum med ett bord som är täckt av buntar med den nedlagda tidskriften Underground Productions. Den bevakade svensk och internationell graffiti och gavs ut av Dokument Press, som skänkt sitt arkiv till KB.

– Även det är en del av vårt kulturarv. Precis som Twitter är vårt kulturarv, säger Karin Grönvall.

Här ligger flera av de frågor som hon kommer att få brottas med de närmaste åren. En stor del av samhällsdiskussionen och utvecklingen har flyttat ut på nätet. Mycket omfattas inte av pliktlagen, även om regeringen har lovat en översyn av lagstiftningen i höst. Det är också oklart hur insamlingen ens ska gå till. Det här har Karin Grönvall fram

Karin Grönvall

- Ålder: 53.
- Läser just nu:

Lyssnar på *Jag vill sätta världen i rörelse: en biografi över Selma Lagerlöf* av Anna-Karin Palm.

- Bor: Uppsala.

Familj: Bor med man och en son på 16 år. Har tre utflugna döttrar, 22, 26 och 29 år gamla.

• **Hämtar energi:** På hästryggen. Har det angloarabiska fullblodet Wille tillsammans med två döttrar. Att rida och fixa i stallet är bra för att rensa tankarna. Gillar också att vara ute och springa.

- Instagram: @riksbibliotekarien

Politiska krafter vill inskränka bibliotekens verksamhet i kommunerna. Vad händer om detsamma sker på riksplånet? "Jag vågar inte förutse hur jag skulle hantera det", säger Karin Grönvall.

Tidigare uppdrag

- Ledamot i Svensk biblioteksforenings styrelse. Var foreningens representant i The European Bureau of Library, Information and Documentation Associations, EBLIDA:s, expertgrupp for upphovsrattsfrågor. Satt fram till i våras med i KB:s grupp Finansiering av omställningen från ett prenumerationsbaserat till ett öppet tillgängligt publiceringssystem och var ordförande för KB:s grupp för pliktrelaterad och strategisk insamling.

till i våras jobbat med som ordförande för KB:s grupp för pliktrelaterad och strategisk insamling.

– Vi måste börja tänka annorlunda. KB har ett fullständighetstänk, vi ska spara allt, men det är inte längre rimligt, det finns så många uttryckssätt och kanaler i dag.

Samordnaren för biblioteksstrategin, Erik Fichtelius, berättade också i en intervju med Göteborgs-Posten att han var tagen av hur långt efter Sverige ligger när det gäller att digitalisera vårt fysiska kulturarv. I förslaget till biblioteksstrategi föreslås en massiv digitalisering. Karin Grönvall menar att KB måste hitta vägar för att digitalisera stora mängder fysiskt material.

NÄSTA FRÅGA är hur det digitaliserade och insamlade materialet ska göras tillgängligt för allmänheten och forskare. I dag måste människor till exempel komma till KB för att ta del av upphovsrättsskyddat digitaliserat material. Här skymtar också en hetta till i Karin Grönvalls jobbsökan för att få bli landets riksbibliotekarie:

"Det är paradoxalt att det digitala materialet i flera fall är mer svårtillgängligt än det tryckta", skriver hon.

FRAMÖVER VÄNTAR eventuellt nya uppgifter för KB. Den nationella biblioteksstrategin föreslår att myndigheten ska stärkas i sin roll som samordnande kraft i Bibliotekssverige. Att KB ska få en mer stöttande roll när det gäller bland annat infrastruktur, juridik och kompetens.

– Det viktiga är att vi lyssnar in behoven och är tydliga med vad vi kan göra, det behöver även finnas resurser kopplade till det. Många bibliotek har särskilt juridiska frågor, om GDPR och upphovsrätt.

Något som också hänt är att Sverige-demokraterna har klivit fram på sätt som särskilt rör biblioteken. I kommunerna vill de förändra folkbibliotekens verksamhet, bland annat kring mångspråk. I Sölvesborg ingår partiet i den styrande koalitionen och vill stryka formuleringar i biblioteksplanen om att tillhandahålla böcker på andra språk än svenska och förhindra att folkbiblioteken samarbetar med modersmåls lärare och integrationssamordnare.

Vad skulle ett liknande SD-inflytande på riksplånet kunna innebära? Det vill inte Karin Grönvall uttala sig om.

Däremot ser hon risker om högerextrema, nationalistiska krafter får makten. Som ser kulturarvsinstitutioner som ett redskap för att odla ett slags svensk nationalistisk anda, snarare än som något livsviktigt för vår demokratiska utveckling.

– Det är svårt att sätta sig in i om det skulle hända. Jag vågar inte förutse hur jag skulle hantera det, det är klart att det skulle vara en väldigt olycklig situation. Vi måste ha integritet och kunna göra långsiktiga val gentemot forskningen och det demokratiska samhället, vi kan inte ta politisk hänsyn här och nu. Just nu ser jag inte det framför mig i rikspolitiken. Jag skulle ta fram en plan helt enkelt.

"Det är paradoxalt att det digitala materialet i flera fall är mer svårtillgängligt än det tryckta."

FRÅGAN OM FORSKNINGSDATA har följt Karin Grönvalls karriär. Efter sin praktik på KB blev hon anställd på det då nystartade Bibsamkonsortiet. Tillsammans med kollegor byggde hon upp en struktur kring högskolegemensamma avtal för elektroniska tidskrifter och förhandlade licensavtal med förlagen.

– Jag är stolt över hur vi byggde upp licensverksamheten på Bibsam. Det betydde mycket för forskarna, de gick från att beställa kopior på enstaka artiklar till att få stora paket med material. Utvecklingen går sakta och sedan kommer ett hopp, och det här var ett sådant hopp.

Karin Grönvall rekryterades sedan till Karolinska institutets universitetsbibliotek för att utveckla lincensarbetet och tillgången

”Jag är stolt över hur vi byggde upp licensverksamheten på Bibsam. Forskarna gick från att beställa kopior på enstaka artiklar till att få stora paket med material.”

till vetenskaplig information. Hennes engagemang i frågan har växt med åren på universitetsbibliotek. Där har hon sett vad öppen tillgång, eller brist på det, betyder för forskare och studenter. I sin jobbsökan skriver hon: ”Öppen tillgång till samhällets minne och forskningens resultat är grundläggande för en fungerande demokrati.”

SEDAN 2017 HAR Kungliga biblioteket i uppdrag att samordna arbetet för öppen tillgång till vetenskapliga publikationer. De stora förlagen tjänar i dag mycket på att låsa in kunskapen i vetenskapliga tidskrifter med dyra prenumerationer – 2017 uppgick de svenska lärosätenas samlade kostnader för detta till nästan 500 miljoner kronor.

I mars överlämnade KB rapporter med rekommendationer från fem expertgrupper till regeringen. Karin Grönvall satt med i gruppen som tittat på ”Finansiering av omställningen från ett prenumerationsbaserat till ett öppet tillgängligt publiceringssystem”.

Det pågår en strid här just nu.

Sommaren 2018 sa Sverige, som andra land efter Tyskland, upp sitt avtal med det dominerande förlaget Elsevier. Förhandlingar pågår och Karin Grönvall hoppas att Sverige snart tecknar ett nytt avtal. Nästa steg är att följa pengaströmmarna.

– Det är ett arbete som vi drar igång under hösten. Vi har en partssammansatt grupp med finansiärer och lärosäten som ska samråda kring betalningen för öppen tillgång. ■

Röster om Karin Grönvall

FOTO: PRIVAT

”Karin är en eftertänksam person med stor integritet. Det gick att komma till henne med vilka galna idéer som helst, oftast var den första reaktionen ”Mnja”. När hon väl hade bearbetat och sagt ja, då var hon stark i att driva det hon trodde på.”

Anna Kågedal, avdelningschef för biblioteksrummet och support på SLU-biblioteket, Sveriges lantbruksuniversitet.

FOTO: KITTE DAHLEN

”KB har fått en modig riksbibliotekarie i Karin Grönvall. Hon bangar inte för att ta tag i saker som puttrar i stället för att vänta och se om det blir en konflikt. Hade vi något projekt som gick illa och stämningen i gruppen var sådär gav hon sig inte: ’Vi måste prata om det här, nu är det dålig stämning’, sa hon.”

Malin Jenslin, tf överbibliotekarie på Sveriges lantbruksuniversitet.

FOTO: PRIVAT

”Karin är en varm person. Jag minns särskilt när en kollega blev allvarligt sjuk och sedan avled. Karin besökte henne på sjukhuset och såg senare till att vi pratade om och mindes henne. Hon visade omtanke och medmänsklighet. Hon engagerade sig på ett fint sätt, mer än vad jag själv skulle ha gjort.”

Anders Fredriksson, biträdande bibliotekschef på Södertörns högskola.

BARNKONVENTIONEN

MÅNGA BARN VET INTE OM VILKA RÄTTIGHETER DE FAKTISKT HAR, DET ÄR NÅGOT VI VILL ÄNDRA PÅ.

I samband med att barnkonventionen fyller 30 år och blir lag, har vi på Barnfonden och BTJ skapat en digital verktygslåda. Den är fylld med intressanta och roliga övningar där barnen både får lära sig nya saker och utveckla förmågan att diskutera, arbeta i grupp, bilda åsikter och uttrycka sig. Allt för att du som bibliotekarie ska kunna lära ut om barns rättigheter och barnkonventionen på ett inspirerande sätt.

Det här är ett initiativ från Barnfonden och BTJ för att vi vill uppmärksamma barnens rättigheter och uppmuntra deras kritiska tänkande. Därför tror vi att arbetet med barnkonventionen passar in, så att barnen får lära sig mer om sina och andra barns rättigheter, i Sverige och i världen.

Läs mer och ladda ner övningarna på:
<https://barnfonden.se/vart-arbete/lat-barnen-veta-sin-ratt/>

Nätverk för nya sätt att presentera forskning

Universitetsbiblioteken behöver nya sätt att presentera forskning. Det säger Ann Tobin på Linköpings universitet som bjuder in till en första nätverksträff för universitetsbibliotekarier.

HTIDEN FÖR ATT hyllbrowsa, att bara gå och bläddra i böcker på bibliotekets hyllor, är förbi.

– Det görs mer och mer sällan och i det stora bruset behövs mer i dag. Det räcker inte att ställa upp en bok på display i en hylla, säger Ann Tobin, avdelningschef på Linköpings universitetsbibliotek.

Att presentera forskning handlar inte längre bara om att ställa fram böcker för läsning. Forskningsresultaten kan förmedlas på så många fler sätt, med hjälp av film, ljud och digital teknik. Rummet kan vara en del i berättandet och kan med hjälp av exempelvis ljussättning förmedla en specifik känsla.

– Varken forskning eller bibliotek är så analogt längre, säger Ann Tobin.

Flera universitetsbibliotek har redan provat nya sätt att presentera forskning. I Malmö har universitetsbiblioteket genomfört satsningen *Forskarnas galleri* och på Kungliga tekniska högskolan i Stockholm har forskare bjudits in att själva presentera sin forskning.

– Biblioteken är på väg bort från att bara låna ut böcker till att hitta sätt att gestalta. Samtidigt behöver forskningen hjälp att nå ut, säger Ann Tobin.

MALMÖ UNIVERSITETSBIBLIOTEK ligger centralt i staden och *Forskarnas galleri* riktar sig inte bara till personer på universitetet utan till en

TEXT ANNIKA CLEMENS
ILLUSTRATION GETTY

Ann Tobin
FOTO: EMELIE JERBERYD

Lottie Dorthé
FOTO: PRIVAT

Annsofie Olsson
FOTO: PRIVAT

bred allmänhet. Annsofie Olsson och Lottie Dorthé, båda bibliotekariekuratorer, har jobbat med att presentera forskning på nya sätt i flera år.

– Biblioteket är bra, det uppfattas som en trovärdig plats, säger Lottie Dorthé.

TEMAT VARIERAR och de byter utställning två gånger om året. Under hösten byts en utställning om litteraturvetenskap mot en som handlar om cancerforskning. Rummet är viktigt i presentationen och redan när besökarna kommer in ska de få en uppfattning vad det handlar om.

– Man ska känna att man kommer in i något annat än biblioteket. Man ska få en känsla och idé vad det handlar om utan att behöva läsa något. Sedan ska man kunna gå djupare och djupare för dem som är intresserade av mer, säger Annsofie Olsson.

De betonar också att det är viktigt att presentera forskningen medan den pågår.

DE TROR ATT frågeställningen i sig väcker större intresse än det färdiga resultatet. Detta bjuder också in besökarna till interaktion.

– Vi vill att forskningen ska angå folk som kommer hit och vi gör utställningarna lite provocerande så att folk kan tänka själva.

De som kommer hit är på ett sätt medskapare till utställningen, säger Lottie Dorthé.

Och de uppskattar Ann Tobins idé i Linköping att skapa ett nätverk där universitetsbibliotekarier kan utbyta erfarenheter.

– Vi kommer att vara med. Det är alltid roligt att få idéer från varandra, säger Annsofie Olsson.

DEN FÖRSTA TRÄFFEN hålls i november. Idén kom till efter en serie föreläsningar som hölls på Linköpings universitet förra hösten. De avslutades med en workshop med just Malmö universitetsbibliotek.

Efter den första träffen i november är tanken att fortsätta träffas regelbundet en eller två gånger om året.

Intresset från forskarna har varit stort, berättar Ann Tobin. Även de behöver nya sätt att nå ut för att uppfylla den tredje uppgiften, att dela med sig av sin kunskap.

– Det var inte svårt att få folk att ställa upp, något vi var lite oroliga för när vi började. Forskarna har varit väldigt intresserade, de kom genast och anmälde sig. Det är ett sätt för dem att nå ut. ■

Steffen Nissen, administrativ chef
på Odense bibliotek.

FOTO: ODENSE BIBLIOTEK OG BORGERSSERVICE

Hur blir livet bättre för demenssjuka?

BIBLIOTEKET I ODENSE, Danmark genomför ett projekt för personer med demenssjukdom.

– Det är ett allvarligt problem och biblioteket vill gärna hjälpa till att utveckla metoder för att stimulera invånare med demenssjukdom, för att förbättra deras livskvalitet, säger Steffen Nissen, administrativ chef vid Odense bibliotek i en artikel publicerad på Epale, Europeiska kommissionens webbplats för vuxenutbildning.

Projektet är ett led i Odense biblioteks strävan efter en högre grad av internationell orientering.

– Vi utvecklas inte optimalt om vi inte blickar ut över landets gränser, säger Steffen Nissen.

Demensprojektet drivs i samarbete med en belgisk intresseorganisation för demenssjuka, ett nätverk av äldreorganisationer i Nederländerna samt universitet i Belgien och Spanien.

Förutom litteratur, teater och musik ingår exempelvis doftintryck och minneslådor i bibliotekets utbud som kan vara stimulerande för demenssjuka.

Odense bibliotek har sedan tidigare ett samarbete med en "demensby", ett av flera avgränsade områden anpassade för demenssjuka som på senare år anlagts på olika håll i Danmark.

Projektet stöts under tre år med närmare tre miljoner danska kronor från Erasmus, EU:s program för internationellt samarbete och utbyte på bland annat utbildningsområdet. ■

THORD ERIKSSON

Bevara det unika

Oöverlagd gallring hotar kulturarvet. Biblioteksbladet publicerar ett utdrag ur en skrift där Uppsala universitets överbibliotekarie Lars Burman varnar för bristande samordning mellan lärosätena.

FOTO MAGNUS
HJALMARSSON

NGET ÄR IDAG lättare än att skapa kopior. Med en knapptryckning görs ett nytt, identisk dataset och det enda tekniska hindret för digitalt mångfaldigande är numera lagringsskapaciteten. Mycket har hänt sedan medeltidens munkar ägnade mödosamma månader åt att skapa

en avskrift av en viktig handskrift.

Tryckkonsten fann sin form kring sekelskiftet 1500. Utvecklingen förstärktes med det tidiga 1800-talets tekniker för massproduktion. Redan då skapades översiktliga mängder information. Längre har universitetsbiblioteken, trots att de liknat varandra, haft olika styrkor och specialiseringar. Ännu för något tiotal år sedan kunde forskare ha behov av att resa utomlands eftersom han eller hon behövde vistas en tid i en forskningsmiljö med bättre – eller annorlunda – bibliotekssamlingar än därhemma. Idag blir detta allt mer ovanligt.

DEN SNABBA utvecklingen gör att det nya föds digitalt och det äldre snabbt digitaliseras. Vad gäller forskningens bröd och smör är skillnaderna rätt små mellan resurserna vid olika universitetsbibliotek. Digitaliseringen är en utjämnande kraft.

Men något händer i mediakonverteringen. Det mesta av informationen följer med, men åtskilligt går också förlorat. En bok talar inte enbart genom texten, utan också genom sin utformning. Det går utmärkt att köpa kläder per postorder, men vill man prova passform och känna på kvaliteten är besöket i butiken effektivare.

BIBLIOTEK SOM länge byggt fysiska samlingar har alltså särskilda resurser. I all synnerhet gäller det när böckerna bär spår av sin användning, härkomst eller sociala funktion. Egentligen är det kanske inte så märkvärdigt med Copernicus eget bibliotek som genom historiska förvecklingar hamnat i Uppsala. Visserligen

är böckerna i sig gamla och har ett kommersiellt värde. Men det som ger dem särskild betydelse är spåren av den forna ägaren (förstrykningar, anteckningar, tillägg) och att de ingår i en fysiskt sammanhållen samling. Men här finns också något annat, mer svårångat, som har att göra med upplevelsen av det unika

och det originella. Esteter kan falla i hänryckning inför ett konstverk, och ett besök på en plats där historia har utspelats kan ge ett djupt intryck. En variant av upplevelsen uppstår i mötet med historiens föremål och dokument.

KANSKE BLIR upplevelsen särskilt stark när det gäller handskrifter. Författaren C.J.L. Almqvist – själv under en period verksam som bibliotekarie – lät i Amorina (1839) en uppskakat fiktiv kollega tala om handskrifterns demoniska kvaliteter. I dessa ligger oroliga själar fångna: "Var gång en antiquarius genom en mild försyn ledes till, att av trycket utgiva

"Något händer i mediakonverteringen. Det mesta av informationen följer med, men åtskilligt går också förlorat. En bok talar inte enbart genom texten, utan också genom sin utformning."

Interiörer från Uppsala universitetsbibliotek Carolina Rediviva, där Lars Burman är överbibliotekarie.

FOTO: MAGNUS HJALMARSSON

"Vi måste tala mer med varandra"

I SKRIFTEN Meningen med ett universitetsbibliotek ger Lars Burman, överbibliotekarie vid Uppsala universitet, en personlig bild av en verksamhet i hastig förändring.

– Digitaliseringen har gått långt snabbare än i andra delar av biblioteksväsendet, konstaterar han.

Biblioteksbladet publicerar skriftens kapitel *Bevara det unika*, där han varnar för risken att respekten för det fysiska objektet urholkas. Han framhåller att det behövs god samordning för att säkra att medier finns både fysiskt och digitalt.

– Det finns just nu arbetsgrupper som arbetar med detta nationellt där vi sitter ned i olika konstellationer. Vi måste tala mer med varandra. Det här är en stor bransch med stora resurser och möjligheter att bli ännu mer effektiva. ■

TEXT THORD ERIKSSON

TEXTEN ÄR ETT UTDRAG UR LARS BURMANS SKRIFT MENINGEN MED ETT UNIVERSITETS-BIBLIOTEK SOM GÅR ATT LADDA NER FRÅN DIVA-PORTALEN: WWW.DIVA-PORTAL.ORG

BOKUTDRAG

Lars Burman
Meningen med ett
universitetsbibliotek

”Det unika originalet är oersättligt. I detta ligger ett ansvar som minnesinstitutioner aldrig kan undandra sig, utan att förlora sin själ.”

en förut obekant handling, har han kanske förlorat en ande, som i hundrade år varit fängslad vid jordens krets, oroad av någon hemlighet, som han måste för sitt eviga väl behövt uppenbarad i världen.”

Och att utge handskriften förtar inte dess magi. Den första ambassadör jag hade förmånen att få ta emot på Carolina Rediviva var från Frankrike. Det som särskilt fångade hans uppmärksamhet var breven från Marie Antoinette till Gustaf III. Längre dröjde han vid det sista brevet till den kungliga kollegan. I detta uttryckte den franska drottningen sin förhoppning att det hela skulle sluta väl. Upplevelsen av historisk ödesmättnad förminskas inte av att brevet både är tryckt och digitaliserat.

MÄNNISKANS FÖRUNDRAN inför det autentiska är inte alltid rationell. Men den finns där. Ett stort universitetsbibliotek förvaltar normalt viktiga samlingar som i den ena eller andra meningen är unika. Ofta ökar det unikas värde genom ett sammanhang, måhända genom att vara delar av en samling. Copernicus bibliotek duger bra som exempel på sådant som väcker förundran. Sammanhanget kan också bestå i att en kollektion av forskningsmaterial formats och utvecklats av era generationers bibliotekarier.

Det unika kan också gälla en biblioteks-miljö eller en byggnad. Men en förutsättning är förstås att det som vårdas och utvecklas i miljön tillerkänns ett värde, som helst skall vara stort. Det fysiska kulturarvet är unika gestaltningar av historien och med rätta vårdat som sådant. Historien är aldrig en fiende utan något som man behöver förhålla sig till. Att vanvårda och utplåna spåren är en beprövad totalitär teknik. ”Kinas historia skall börja med mig” låter Evert Taube kejsare Qin Shi Huangdi utbrista när han bränt alla böcker i Kina och därmed givit upphov till den

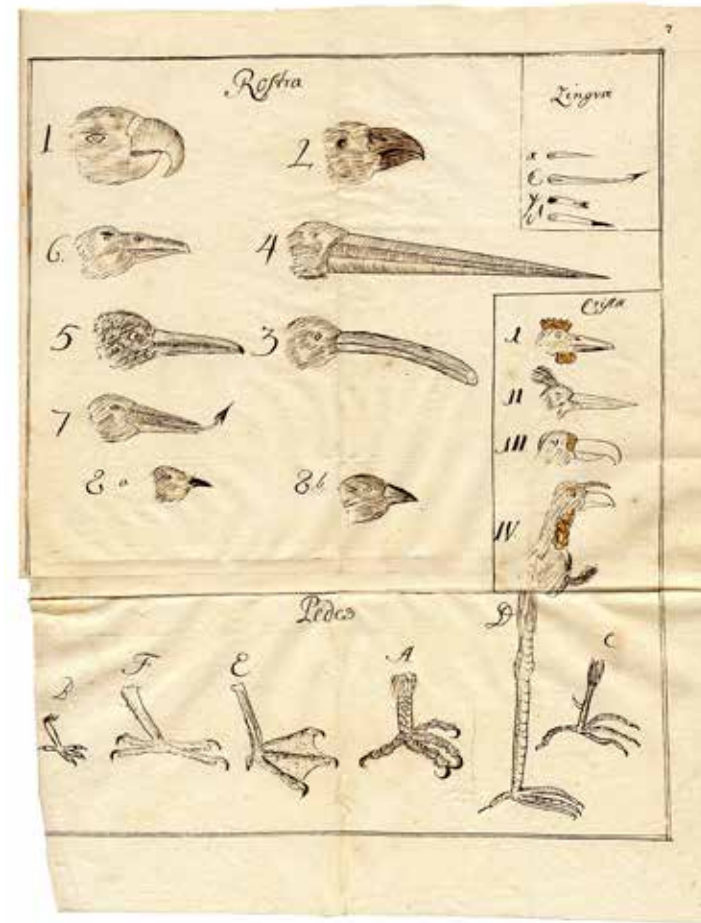

FOTO: UPPSALA UNIVERSITET

Bibliotek som länge byggt fysiska samlingar har särskilda resurser – i synnerhet när böckerna bär spår av användning. Det skriver Lars Burman i detta utdrag ur hans skrift *Meningen med ett universitetsbibliotek*. Bilden: Skiss av Carl von Linné.

brandrökshosta som ”spreds från miljoner bål | där Kinas böcker brann.” Taubes dikt heter ”Kinesiska muren” och har uppmärksammats för insjungningens hiphop-kvaliteter. Framför allt skildrar den dock kejsarens totalitära vilja att besvärja döden och avskaffa historien genom att göra sig själv till alltings mått.

KOPIOR KAN ALLTID skapas och återskapas. Det unika originalet är oersättligt. I detta ligger ett ansvar som minnesinstitutioner aldrig kan undandra sig, utan att förlora sin själ. En av meningarna med ett stort universitetsbibliotek är alltså att troget vårda och tillgängliggöra det som är unikt och omistligt och som genom ödet hamnat under lärosätets ansvar. Häri ligger också ett krav på att förstå värdena hos det unika. Varje gång en terroristhandling utplånar ett konstverk, byggnad eller en unik bibliotekssamling blir världen fattigare. Men frågan är om inte förstörelse till följd av underlåtenhet är värre ändå. Förluster genom oöverlagda gallringar och bristande säkerhet skadar inte bara en institutions rykte. Vi förlorar också något oersättligt. ■

David Jarl på Prinnet förklarar enkelheten kring Paxxa: ”Det går snabbt att komma igång för biblioteken och det krävs enbart internet, ingen server.”

Paxxa – det enkla bokningssystemet för bibliotek

När biblioteken i Sollentuna efterlyste ett smidigt, lättanvänt och självgående bokningssystem hittade man Paxxa. Nu frigörs tid för bibliotekspersonal och besökarna kan enkelt boka sina datorer själva.

DET VAR NÄR biblioteken i Sollentuna efterlyste ett smidigt, lättanvänt och självgående bokningssystem för datorerna för att frigöra tid för bibliotekarierna som Paxxa kom till. Paxxa

har utvecklats av Veroveli i samarbete med Prinnet.

BIBLIOTEKET VILLE HA ett system som inte skulle behöva underhållas. Personalen skulle inte behöva vara IT-kunniga och det skulle vara enkelt för besökare att använda så att personalen skulle slippa frågor. Man ville helt enkelt ha ett enkelt system som kunde skötas och bokas utan problem.

Prinnet som tidigare i flera år hjälpt biblioteken i Sollentuna med IT-lösningar kopplades in och tillsammans med utvecklingsbolaget Veroveli skapades

en ny lösning för bokningsbara datorer samt dropin-datorer. Systemet blev Paxxa.

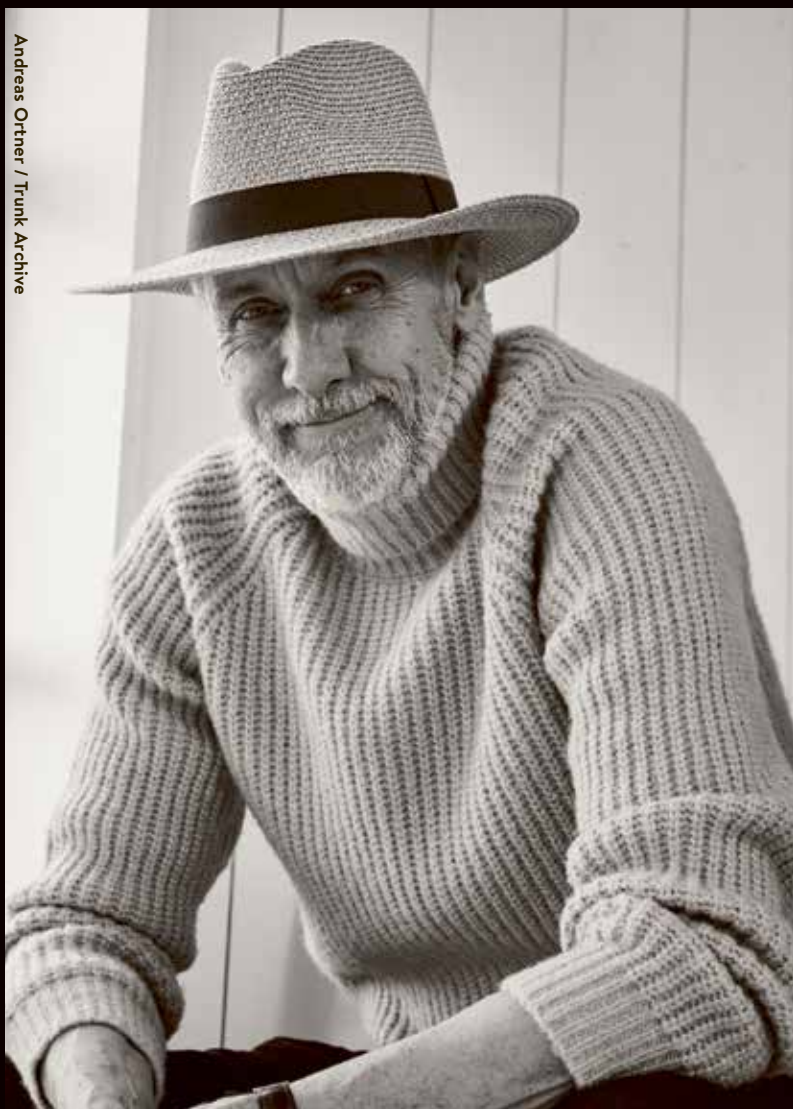
PAXXA STÖDJER TVÅ sätt att boka datorer: Bokningsbar dator - Boka datorer i förväg via webbsida, smartphone eller bokningspanel på biblioteket. Dropindator - Man kan sätta sig vid en ledig dator och får då sitta vid den en begränsad tid.

- Det går snabbt att komma igång för biblioteken. Det krävs enbart internet, ingen server, säger David Jarl på Prinnet.

- Paxxa sköter sig själv.

NY ROMAN AV HÅKAN NESSER

ANNONS

Andreas Ortnér / Trunk Archive

"Nesser är bland de bästa svenska spänningsförfattarna."
THE TIMES

"Håkan Nesser är en sådan säker stilist, bättre än de flesta, och med en lagom knäpp underton som gör att man börjar skratta gång på gång."

DAGENS NYHETER

"Nesser är en spänningens mästare."

THE LONDON SUNDAY TIMES

"Den svenska spänningslitteraturens gudfader."

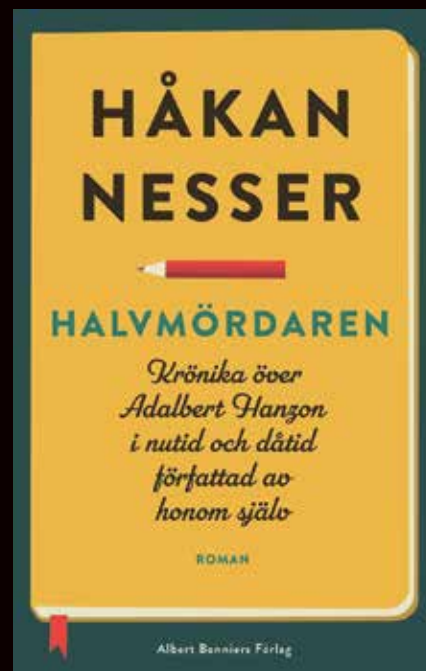
METRO

"En exceptionellt begåvad författare – kanske Sveriges bästa."

HAMBURGER ABENDBLATT

"Håkan Nesser är utan tvekan en av Sveriges mest produktiva, kommersiellt framgångsrika och älskade deckarförfattare."

SVENSKA DAGBLADET

AB
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

FRÅGA EXPERTEN

Var börjar man när man startar ett nytt skolbibliotek? Hur får man besökarna att hitta rätt i ett meröppet bibliotek? Från och nu kan du som läsare av Biblioteksbladet ställa frågor till Svensk biblioteksförnings expertnätverk. **Skicka din fråga till bbl@a4.se** så ser vi till att den kommer till rätt expert.

FOTO: GETTY

Hur bli mer hållbar?

Sverige är anslutet till Agenda 2030, FN:s handlingsplan för social, miljömässig och ekonomiskt hållbar utveckling. Vad kan ett bibliotek göra för att verksamheten ska bli mer hållbar?

Karolina svarar:

Det första kan vara att ta reda på vilka de 17 delmålen är och att sedan informera om dem på biblioteket. Att sätta upp affischer är bra och förmedlar till besökarna att man känner till målen och tänker på dem.

Sedan kan man gå igenom dem på arbetsplatsen och då ser man att bibliotek redan gör mycket som ingår utan att det alltid är direkt sprunget ur att vilja arbeta med Agenda 2030. Ett tips är att hitta det som redan görs och uppmärksamma det:

"Visste du att bibliotekets verksamhet redan bidrar till att uppfylla mål fyra om god utbildning och livslångt lärande?"

Att göra den kopplingen kan vara stärkande, man ger det lokala biblioteket ett globalt sammanhang – det känns roligt att bidra till en

hållbar värld. Det vill säga: läs målen, ta reda på vad biblioteket redan gör och ge er själva en klapp på axeln.

Sedan är det viktigt att påminna sig om att hållbar utveckling handlar om mycket mer än miljö och klimat. Redan genom sin existens bidrar ett bibliotek till ekonomisk hållbarhet genom att verksamheten bygger på delande av resurser. Genom att vara en plats öppen för alla bidrar folkbiblioteken till social hållbarhet och likaså när biblioteket hjälper besökare att skriva CV, kolla sin e-post eller leta efter jobb. Allt sådant är grundstenar i de sjutton hållbarhetsmålen.

Konkreta tips för den som vill jobba vidare är att läsa Iflas skrift *Access and Opportunity for all: How Libraries Contribute to the United Nations 2030 Agenda*. Och i rapporten *Den femte statsmakten* från sekretariatet för en nationell biblioteksstrategi finns ett kapitel som jag har skrivit med många exempel på hur bibliotek agerar för en hållbar utveckling. ■

Berättat för Thord Eriksson

EXPERT-
NÄTVERKEN
SVARAR

FOTO: EVGENI HRISTOV/FLA

KAROLINA ANDERSDOTTER

är bibliotekarie på Uppsala universitetsbibliotek och kontaktperson för Svensk biblioteksförnings expertnätverk för Agenda 2030.

Svensk biblioteksförnings expertnätverk är öppna för alla medlemmar. Det finns expertnätverk för:

Barn- och ungdomsbibliotek, arbete med mångspråk och nyanlända, lärandemiljöer, Agenda 2030, upphovsrätt, äppelhyllor, digitala tjänster, folkbibliotekschefer, fängelsebibliotek, företagsservice, hbtq-frågor, Ifla, mobil verksamhet, skolbibliotek, specialbibliotek, studerande och nya bibliotekarier, service till studenter med läs- och skrivnedsättning, tecknade serier, tidningar och tidskrifter, verksamhetsutvecklande metoder, ämnesbibliotekarier inom socialt arbete, sociologi och genusvetenskap.

Dags för handling och samarbete

Samma dag som jag en väldigt blåsigt och regnigt septemberdag nådde Kebnekajse publicerade the Guardian en stor artikel om hur Sveriges högsta fjälls allra högsta topp numera är den södra och inte den norra. Glaciärerna

smälter snabbare än beräknat. Det finns gott om arkivbilder som obarmhärtigt visar den stora förändringen.

Panik är sällan en bra utgångspunkt för att fatta beslut eller vidta åtgärder. Inte heller ångest eller skam är att rekommendera som förutsättning för att skapa förändring.

Ändå är det begrepp som i hög grad förknippas med klimatförändringar och de globala målen i Agenda 2030. I bästa fall får vi tolka ordvalet som uttryck för frustration över att det känns som det är långt mellan mål och handling. I värsta fall är det ett tecken på en tid där vi gärna tycker och tror att tyckandet är en handling i sig.

FÖR ATT NÅ MÅLEN krävs handling och samarbete. Det räcker inte att leta efter mål som är direkt applicerbara på den verksamhet vi bedriver idag. Vi behöver reflektera kring samtliga hållbarhetsmål och fundera på så mycket mer än digitalisering eller inte. I förlängningen hänger alla mål ihop och bör sättas i ett sammanhang. Det kan handla om konsumtion, placeringen av biblioteket i

lokalsamhället – hållbar stadsbyggnad, jämlikhetsperspektivet och framförallt gemensamma reflektioner om ordet hållbarhet.

Årets Forskardag, som föreningen anordnar den 3 december, tillägnas därför temat Hållbar utveckling. Med grundlig

informationsinhämtning är det vanligtvis lättare att sätta den egna verksamheten i ett slags kontext och formulera egna handlingar. Målen är sätta, kommu-

nikationen är genomförd, nu är det handling som ska till. Expertnätverket för bibliotekens roll i samhället kommer att avsluta dagen med reflektioner kring den forskning som presenteras.

I FJÄLLSTUGAN vid Kebnekajse berättas det många historier om hur det var att bestiga toppen. I flera fall handlar historien om ”någon annan”.

När det gäller hållbarhetsmålen handlar det inte om någon annan.

Vi är alla agenten.

Karin Linder

Generalsekreterare,
Svensk biblioteks­förening

FOTO ELISABETH
OHLSON

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS på något du vill att andra medlemmar ska ta del av? Mejla Elza Zandi, webbredaktör: elza.zandi@svbib.se

Astrid Lindgren-konferensen

VÄLKOMMEN TILL Astrid Lindgren-konferensen 14 november 2019 – en fullspäckad dag med föreläsningar och samtal som belyser årets tema Mod, makt och medkänsla ur olika perspektiv! På scenen medverkar författare, aktivister, filmskapare, psykologer, spelskapare och forskare.

Som medlem i Svensk biblioteks­förening får du ett specialpris, använd kampanjkoden SVBIB när du köper din biljett. (Ord pris 1.495 kr, ditt medlemspris: 1.295 kr)

Konferensen hålls i Filmhuset i Stockholm. ■

FOTO: ASTRID LINDGREN AB

Brev till kommunpolitiker

INFÖR LÄSLOVET och att Barnkonventionen blir en del av svensk lagstiftning har föreningen tillsammans med IBBY Sverige skrivit brev till ordföranden i de nämnder som ansvarar för folkbiblioteken i landets alla kommuner. Brevet skickas även till kulturutskottet och kulturministern.

Skolbiblioteken spelar förstås en viktig roll för läsning, men i det här brevet ville vi särskilt uppmärksamma folkbibliotekens stora betydelse för det läsfrämjande arbetet.

Flera artiklar i barnkonventionen berör barns rätt till språklig utveckling, oavsett modersmål

och funktionsförmåga. För att uppnå detta är folkbiblioteken centrala.

FOLKBIBLIOTEKENS arbete gentemot barn och unga är prioriterat område enligt bibliotekslagen, men för att vara framgångsrikt kräver det en god bemanning.

Vi vill därför påtala betydelsen av att folkbiblioteken ges rätt resurser. Vi vill också uppmana politikerna att besöka sitt lokala folkbibliotek under läslovet, dels för att ta reda på vilka läsfrämjande aktiviteter som genomförs, dels för att understödja arbetet med att främja barns och ungas läsning. ■

FOTO: PRIVAT

MEDLEM

Melanie Mirtha Osorio

Melanie Osorio har varit medlem sedan 2010 och jobbar på Stockholms universitets forskningsbibliotek.

– Med mitt medlemskap får jag kunskap, genom att ta del av olika rapporter som presenteras på webbplatsen samt evenemang som föreningen håller; som till exempel Bokmässan. Jag började studera biblioteksutbildning på distans och hade nytta av nyheter och reportagen i tidskriften och har använt Biblioteksbladet som en av många citeringskällor i mitt slutarbete. Blev nyligen klar med Filosofi kandidatexamen, huvudområde Bibliotek- och informationsvetenskap (180 hp) med inriktning på Biblioteksverksamhet, ganska lagom till pensionsavgång, säger hon.

Vad är den viktigaste frågan på ditt jobb just nu?

– Litteratur för studenter och forskare är alltid en aktuell fråga. Jag arbetar med jämställdhet och likabehandling, på senare tid även med arbetsmiljö. För mig har jämställdhet varit en viktig fråga inom biblioteksverksamhet. Till exempel manliga författare prioriteras och köps oftast in. ■

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS eller förslag på något du vill att andra medlemmar ska ta del av, skicka ett mail till Elza Zandi, webbredaktör: elza.zandi@svbib.se

KALENDARIUM Best of Norden

Välkommen att fira det allra bästa inom nordisk kultur. Syftet med festivalen är att lyfta nordisk kultur med anledning av Nordiska rådets prestigefulla priser. Nordiska rådets priser tilldelas i kategorierna film, litteratur, barn- och ungdomslitteratur samt musik och miljö. Syftet med Nordiska rådets priser är att öka intresset för den nordiska kulturgemenskapen och det nordiska miljöarbetet samt att erkänna framstående konstnärliga och miljömässiga insatser. Priserna ska bidra till att synliggöra och lyfta fram det nordiska samarbetet.

DATUM: 27–28 oktober 2019

Astrid Lindgren-konferensen

Välkommen till Astrid Lindgren-konferensen 2019 – en fullspäckad dag med föreläsningar och samtal som belyser årets tema Mod, makt och medkänsla ur olika perspektiv! På scenen medverkar författare, aktivister, filmskapare, psykologer, spelskapare och forskare.

ADRESS: Filmhuset i Stockholm

DATUM: 14 november 2019

Fortbildningsdagar för medicinska bibliotekarier

Årets fortbildningsdagar för medicinska bibliotekarier verksamma på högskole-, universitets- och sjukhusbibliotek hålls i Linköping.

ADRESS: Linköpings universitetsbibliotek 581 83, Linköping

DATUM: 21–22 november 2019

Läs mer på

www.biblioteksforeningen.se/kalender

Projektet Mobila Metoder

Regionbiblioteket Västerbotten fick Svensk biblioteksforenings utvecklingsstöd 2017 för projektet *Mobila Metoder*. Texten är skriven av Regionbiblioteket Västerbotten.

Augmented Reality (förstärkt verklighet, ett digitalt lager på verkligheten) och spelifiering är exempel på funktioner och mekanismer som fortfarande växer och hittar användningsområden utanför den traditionella spelfären. I och med projektet Mobila Metoder har Regionbiblioteket Västerbotten testat och utvecklat metoder för att använda dessa funktioner i såväl en läsförmedlande som informationsförmedlande kontext.

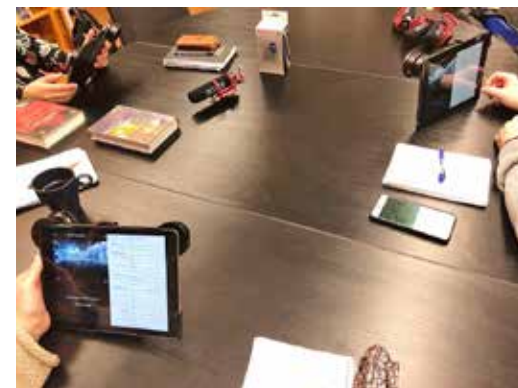
Den mobila tekniken utvecklas ständigt och är relevant nu och i framtiden. Användandet av smarta mobiler, surfplattor och appar har ökat och fortsätter öka. I bibliotekens verksamheter är den dock relativt outnyttjad, trots att den torde ha potential att fungera som bryggan mellan det fysiska och det digitala samt att den möjliggör nya sätt att uppleva litteratur. Och, inte minst, den är ett redskap som användaren i många fall redan har tillgång till.

Genom innovationsverkstäder har bibliotekens personal, användare och också icke-användare blivit delaktiga i att identifiera och utveckla mobila metoder i bibliotekens verksamhet, såväl i som utanför de fysiska och digitala rummen.

Under projekttiden för Mobila Metoder har vi genomfört innovationsverkstäder inom Augmented Reality, Virtual Reality, filmade boktrailers, digitala litteraturvandringar i Google Earth samt utvecklat metoden Teknikjakten.

Från kurs i AR/VR i samarbete med HUMlab, Umeå universitet.

VI HAR FUNNIT nya samarbetspartners i form av bland andra Kulturverket i Umeå och Humlab vid Umeå Universitet för innovationsverkstäderna inom Augmented Reality och Virtual Reality. Begreppen är många och hypen är stor för den framväxande teknik som låter användaren lägga ett digitalt lager på verkligheten,

eller helt träda in i en virtuell värld.

Under dessa innovationsverkstäder visade Humlab och Kulturverket i Umeå några exempel på hur de använt Augmented Reality, Virtual Reality och annan ny teknik som pedagogiskt hjälpmedel för att locka barn och unga till kreativt lärande. Möjlighet gavs att prova på tekniken och diskutera dess begränsningar och möjligheter idag och i framtiden.

En fördjupning inom området Augmented Reality och Virtual Reality genomfördes under en tredagars utbildning på Humlab vid Umeå Universitet i verktyget Unity - en multiplattformspelmotor som utvecklats av Unity Technologies och som används för att utveckla till exempel spel för persondatorer, konsole, mobila enheter och webbsidor. Det gavs möjlighet att få en inblick bakom kulisserna av vad som är

möjligt inom Virtual och Augmented Reality.

EN ANNAN NY samarbetspartner vi etablerat inom projektiden för Mobila Metoder är filmproduktionsbolaget Bautafilm, som vi fick kontakt med via Film i Västerbotten. Tillsammans med en filmare från Bautafilm har vi åkt runt till bibliotek i Västerbotten och lärt ut konsten att filma egna boktrailers. Att vi valde ordet trailer var just för att komma åt trailerns korta och intresseväckande form med avsikt att locka till läsning.

I workshopen ingick bildsnitt, ljud och klippning samt

tips på enklare dramaturgi för att skapa egna filmer. Det gavs även möjlighet att titta närmare på ett antal goda exempel, däribland Lilla Stjärna av John Ajvide Lindqvist och Schh! Vi har en plan av Chris Houghton.

En effekt vi sett av de filmade boktrailerworkshoparna är att deltagande bibliotek hittat många andra användningsområden för sina nyvunna filmkunskaper än bara boktrailers. Till exempel har ett bibliotek efter vårt besök lyft fram sin nya skräckhylla i form av en rysligt lockande trailer i sociala medier och ett annat bibliotek har precis bokat sin lokala simhall för att filma både boktips men även andra biblioteksrelaterade filmer.

TEKNIKJAKTEN är en spelifierad metod inspirerad av escape rooms, rum där man ska lösa olika typer av gåtor för att kunna ta sig ut. Metoden skapades i ett samarbete mellan Mobila Metoder och projektet Mer för fler som Umeå kommuns bibliotek deltog i 2018. Projektgruppen bestod av sex personer från olika bibliotek som gick en metodutbildning, SKL:s

Innovationsguiden. Arbetsområdet var digital delaktighet. Personer som själva beskriver att de lever i ett digitalt utanförskap fick genom intervjuer, dagboksskrivande och workshops berätta om sina behov och önskemål. Utifrån dessa berättelser kunde projektgruppen se att digitalt utanförskap är väldigt starkt förknippat med känslor, ibland positiva, men oftare negativa och jobbiga känslor. Tillsammans med både användare och

medarbetare togs sedan fram flera idéer och prototyper för hur biblioteken på ett roligt och inspirerande sätt kan arbeta med att stärka personers digitala självkänsla. En

av metoderna som utkristalliserade sig ur dessa idéer och prototyper var Teknikjakten.

Tanken med Teknikjakten var att skapa något som är roligt och klurigt, men samtidigt utvecklande. Att det är lite spännande och går stegvis framåt i ett narrativ gör att fokus främst ligger på problemlösning och samarbete snarare än känslan av att gå en digital hjälpmedelskurs.

VI HAR UNDER projektets gång sett att våra innovationsverkstäder satt bollar i rullning som kommer att fortsätta även efter projektets slut. Vi får nya förfrågningar både regionalt och nationellt om att berätta om och att genomföra många av innovationsverkstäderna igen. Vi har också etablerat nya samarbeten och nätverk under projektet. Dessa kommer till stor nytta efter projektets slut i vårt fortsatta arbete med att testa olika typer av teknik tillsammans med bibliotekspersonal i syfte att hitta och utveckla metoder för användning i biblioteksverksamheten. ■

TEXT JOHAN SUNDLÖF, BIBLIOTEKSUTVECKLARE, REGIONBIBLIOTEK VÄSTERBOTTEN

Våra talare under Forskardagen 2019

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING bjuder in till årets Forskardag där aktuell forskning på temat hållbar utveckling presenteras. Datum: Tisdag 3 december. Plats: Citykonferensen, Ingenjörshuset, Malmkillnads-gatan 46, Stockholm.

nästan alla delar av samhället arbetar vi numera för en hållbar utveckling. Vad innebär det egentligen? Och vad innebär det att leva i ett hållbart samhälle? Hållbar utveckling spänner över alla delar av samhället och det pågår forskning inom vitt skilda discipliner. Detta vill vi belysa under Forskardagen.

ANN LEGEBY är professor i Tillämpad stadsbyggnad vid KTH Arkitektur. Ann har doktorerat inom stadsbyggnad och har särskilt intresserat sig för stadsbyggnadens sociala dimension. Segregation, stadsliv och jämlika livsvillkor är centrala forskningssteman. Hennes forskning syftar till att öka förståelsen för hur stadsbyggnaden påverkar livsvillkoren i olika stadsdelar och samhällen vilket kan kopplas till hållbarhet.

JONAS FRYKMAN är statsvetare och har arbetat i drygt 20 år med hållbar samhällsutveckling för statliga myndigheter, kommuner och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL Han kommer att presentera Agenda 2030 – delegationens slutsatser och förslag som har lämnats över till regeringen, diskutera hur olika samhällsaktörer tar sig an agendan och varför forskning och innovation utgör central del i genomförandet av Agenda 2030.

JONAS SÖDERHOLM disputerade 2018 med en avhandling som belyser biblioteket som modell för att tillhandahålla en mängd olika typer av material

genom lånande, utifrån exemplet verktygsbibliotek. Hans forskning berör bibliotekens roll i samhället, med särskilt intresse för det enskilda biblioteket i det omedelbart omgivande närsamhället.

DINO VISCOVI är lektor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Linnéuniversitetet i Växjö, och har under flera år tillsammans med kollegor i Malmö och

Jönköping studerat äldre (65+) i Sverige och äldres vardag med eller utan digitala medier. Arbetet har hela tiden skett i nära samarbete med SeniorNet, en förening som ideellt arbetar med att digitalt inkludera äldre genom utbildning, fortbildning och support.

MARIE LÖF är miljövetare och ekotoxikolog vid Stockholms universitets Östersjöcentrum. Hon forskar om effekter av farliga ämnen i havet. Marie jobbar i ett

unik projekt som syftar till att öka forskningens användande i beslutsfattande för att uppnå en hållbar utveckling för Östersjön.

ÅSA LUND MOBERG är bibliotekschef på Nordiska Afrikainstitutets bibliotek, ett samhällsvetenskapligt specialbibliotek med inriktning mot det moderna Afrika.

Hon är engagerad i biblioteksförningens Expertnätverk för bibliotek och Agenda 2030.

KAROLINA ANDERSDOTTER är bibliotekarie på Uppsala universitetsbibliotek och har där uppdraget att utveckla studie- och forskningsstöd i digitala metoder och

verktyg. Hon har tidigare jobbat på IFLA med bland annat informationspolitiska frågor, och FN:s hållbarhetsmål. Karolina är kontaktperson för biblioteksförningens expertnätverk för bibliotek och Agenda 2030.

BENEDICT SINGLETON är postdoktor på Institutionen för globala studier, Göteborgs universitet. Han har arbetet inom flera olika discipliner och

forskat i många ämnen såsom HIV-behandling i Jamaica, valfångst på Färöarna och naturbaserad integration i Sverige. Hans nuvarande projekt utforskar sociala dimensioner av svensk klimatpolitik. Det vill säga, hur olika samhällsgrupper påverkas och påverkas av klimatförändringar. Projektet bidrar med kunskap för en förbättrad, socialt inkluderande klimatpolitik. ■

3/12
09:30–16:00

FORSKARDAGEN

CITYKONFERENSEN
STOCKHOLM

BIBLIOTEKSLÅN SOM KONSUMTION

Jonas Söderholm, fil. dr., universitetsadjunkt, Sektionen för biblioteks- och informationsvetenskap, Högskolan i Borås.

KULTURNÄRVARO STADSBYGGANDETS ROLL FÖR JÄMLIKA LIVSVILLKOR

Ann Legeby, professor i arkitektur och samhällsbyggnad, KTH.

DEN OJÄMLIKA TEKNIKEN ÄLDRES VARDAG MED DIGITALA MEDIER

Dino Viscovi, fil.dr., universitetslektor, Institutionen för samhällsstudier, Linnéuniversitetet.

Hållbar utveckling och Agenda 2030

KLIMATPOLITIK OCH INTERSEKTIONALITET

VÄGAR FRAM TILL EN SOCIALT INKLUDERANDE HÅLLBARHET

Benedict Singleton, post doktor vid Centrum för biologisk mångfald, SLU.

FRAMGÅNGSRIK MODELL HJÄLPER FORSKNINGEN ATT NÅ UT

Marie Löf, fil.dr., miljövetare och ekotoxikolog vid Stockholms universitets Östersjöcentrum.

BORTOM KLIMATFRÅGAN BIBLIOTEKENS ROLL I DET HÅLLBARA SAMHÄLLET

Åsa Lund Moberg, Nordiska Afrikainstitutets bibliotek och Karolina Andersdotter, Uppsala universitetsbibliotek.

ANMÄL DIG PÅ:
www.biblioteksforeningen.se

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS eller förslag på något du vill att andra medlemmar ska ta del av, skicka ett mail till Elza Zandi, webbredaktör: elza.zandi@svbib.se

KALENDARIUM Forskardagen

Svensk biblioteksförning bjuder in till årets Forskardag som äger rum på City-konferensen Ingenjörshuset i Stockholm. Under Forskardagen presenteras aktuell forskning på temat hållbar utveckling. Mer information och Forskardagens program presenteras under hösten.

ADRESS: Malmskillnadsgatan 46, 111 57 Stockholm

DATUM: 3 december 2019

Läs mer på
www.biblioteksforeningen.se/kalender

FOTO: PRIVAT

Hallå där Eva Häusner – ny styrelseledamot

Eva Häusner blev vid årsmötet i maj 2019 invald som ny styrelseledamot i Svensk biblioteksförning.

Det känns väldigt kul att jag har fått medlemmar-
nas förtroende och blivit
invald i styrelsen. Jag
ser mig fortfarande som
en rookie i branschen och då är det
extra fint att se att man får ett sådant
förtroende, säger Eva.

Eva är också aktiv i samordnings-
gruppen för Expertnätverket för
verksamhetsutvecklande metoder
inom Svensk biblioteksförning.
Hon kommer ursprungligen från
Tyskland och har utbildat sig till
bibliotekarie i Sverige. Vid sidan
om jobbet har hon alltid varit aktiv
medlem i diverse föreningar.

–Jag gick nog med i föreningen
under min studietid och har varit
aktiv medlem sedan 2015 då jag
blev invald i styrelsen för Svensk
biblioteksförnings regionförening
Stockholm Uppsala Gotland, säger
hon.

Berätta lite om ditt engagemang i styrelsen

– Jag har stor föreningsvana
och tycker att det är kul att jobba i
en medlemsbaserad organisation.
Än så länge har jag enbart hunnit
vara med under två styrelsemöten

och då varit mest inlyssnande. Jag
har ingen käpphäst eller älsklings-
fråga i bibliotekssammanhang utan
engagerar mig för i princip allt. Men
utifrån mina tidigare uppdrag på
Kungliga biblioteket är jag nog mest
insatt i frågor rörande öppen tillgång
samt samlingsbyggande på svenska
forskningsbibliotek, säger Eva. ■

STYRELSEN 2019–2020 BESTÅR AV:

Johanna Hansson, Ordförande,
Biträdande överbibliotekarie, Uppsala
universitetsbibliotek.

Lo Claesson, Fristående biblioteks-
konsult, Förste vice ordförande

Anja Dahlstedt, Förste vice ordförande,
Kultur- och fritidschef, Botkyrka, Andre
vice ordförande

Helena Kettner Rudberg, Chef för
användarservice, MTM

Jens Thorhauge, Egen konsult, Danmark
Pelle Snickars, andre vice ordförande,
Professor, Umeå universitet

Malin Ögland, Universitetsadjunkt,
Högskolan i Borås

Lisa Petersen, Bibliotekschef
Mälardalens högskola

Eva-Maria Häusner, Tf enhetschef,
Kungliga biblioteket

Leif Mårtensson, Ledningskoordinator,
Kulturförvaltningen i Umeå

Nya biblioteksfavoriter från Bonnier Carlsen

ANNONS

PER BENGTSSON & PER GUSTAVSSON

Knotan klättrar

Knotan gillar att klättra. Fram med pallan. Upp i hyllan.
Drar ut stolen. Upp på bordet. Oj, balansera jättehögt!
Böckerna om Knotan är tuffa, roliga småbarnsböcker om
vardagen tillsammans med upptäckarglada Knotan och
tålmodiga pappa. Perfekta böcker för små barn och deras
föräldrar!

JENNY BERGMAN & ALEXANDER JANSSON

Hej alla monster!

Det kan verka som om pojken och hans mamma är
alldeles vanliga. Men när barnet får bestämma går de
på nattliga monsterpromenader. Då lurar vargar och
spöken i skogen, och till och med mamma blir elak. Blir
allt FÖR läskigt går det ju att springa hem. Så länge
man springer snabbt, så att ingen får tag i en ...

MARTIN WIDMARK, MIA ANDRÉ & STINA WIRSÉN

Gösta och Mona

”Gösta & Mona – bästa vänner året om” är den första
gemensamma boken av Martin Widmark och Mia André.

Hur var det att vara barn när mamma och pappa var små
– eller kanske framför allt när far- och morföräldrarna växte
upp? Författarna ger en livfull bild från en spännande tid
när barnen ofta fick rå sig själva, lekte på gårdarna och
udda ställen, cyklade utan hjälm – och det gällde att passa
sig för tuffa gänget och helst överlista det ...

MARTIN WIDMARK & HELENA WILLIS

Filmmysteriet

Den berömda filmregissören Omar Rauk kommer
till Valleby för att spela in film och bjuder in Valleby-
borna till en audition. Muhammed Karat, Dino
Panini och Rune Andersson gå på audition, men
filmteamet nobbar dem. Istället erbjuds polismäs-
taren en roll, under förutsättning att han låter sig
bli inlåst i en bur under natten - för att få kontakt
med sina känslor. Det är något skumt över alltihop,
tycker Lasse och Maja. Och ännu skummare blir det
då ett gammalt brev dyker upp och kastar ett nytt
sken över situationen. Dags för spaning!

ELIN EK

Athena. Strålkastare tack!

Möt Athena: Döpt efter vishetens gudinna, tolv år, kompis, syster
och aktivist. Nu i sexan är det mycket som snurrar: läxor, en massa
snack om betyg och allt fix inför den traditionella luciashowen.

Men i år är showen i fara. Musikläraren har brutit båda armarna
och det är oklart om showen blir av. Athena inser att det hänger på
henne att fixa det här. Hon är ju luciashowens viktigaste person:
konferencieren!

FOTO: XXX

Vem vill du läsa?

VI SÖKER gästkrönikörer till våren 2020.
Varje gästkrönikör skriver om något som
knyter an till föreningens verksamhets-
områden, men det är personligt skrivna
texter där åsikter som uttrycks är
skribentens egna.

Vem vill du läsa? Skicka tips till
elza.zandi@svbib.se ■

wagner **GUIDE**
3.0

Den digitala orienteringskartan som visar era
biblioteksbesökare och personal vart böcker, resurser
och mycket mer finns lokaliserat i ert bibliotek!

www.wagnerwayfinder.com

Nu finns våra svängda
hyllor även i webb-
shopen, tillsammans
med andra nyheter!

**BK LIBRARY
INTERIORS**

Biblioteksfabriken i Småland

**WE CREATE
THE **LIVING**
LIBRARY**

www.bklibrary.se